

Beslutsunderlag

Styrelsen 2023-02-20

Diarienummer 0043/22

Handläggare: Catrine Norrgård, filialchef

Telefon: 031-368 54 50

E-post: catrine.norrgard@gshab.goteborg.se

Gothenburg European Offices årsrapport 2022

Förslag till beslut

I styrelsen för Göteborgs Stadshus AB:

1. Gothenburg European Offices årsrapport 2022, som sker enligt Göteborgs Stads handlingsplan för europeisk omvärlds- och intressebevakning, antecknas.
2. Årsrapporten översänds till kommunstyrelsen som information.

Sammanfattning

Gothenburg European Office (GEO) ska arbeta för att uppnå den av kommunstyrelsen beslutade inriktningen för sin omvärlds- och intressebevakning. Årsrapporten beskriver aktuell omvärldsbevakning och vad som skett inom ramen för uppdraget under 2022, samt innehåller en bilaga med faktablad om alla aktuella EU-ärenden som berör staden.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Aktiviteterna som beskrivs i årsrapporten hanteras inom ramen för beslutad budget. GEO har bland annat medverkat i en ansökan för finansiering av trafikkontorets verksamhet. Missionen för klimatneutrala städer respektive klimatanpassning kan i längden bidra till finansiering. GEO arbetar med förvaltningar och bolag för att öka EU-finansieringen samt bevaka att förslag till EU-lagstiftning inte skapar onödiga kostnader.

Bedömning ur ekologisk dimension

GEO har under året jobbat med flera initiativ inom EU:s gröna giv. Tätt ihop med miljöförvaltningen har GEO varit pådrivande i ansökan till EU:s mission för klimatneutrala och smarta städer. Cirkulär ekonomi har stått i fokus i samarbete med Göteborgs Stads Leasing AB.

Bedömning ur social dimension

GEO har haft ansvar för att samordna Göteborgs Stads ansökan om att bli EU-huvudstad för mångfald och inkludering, vilket profilerade stadens arbete, samt organiserat digitala studiebesök för att undersöka möjligheter för stadens verksamheter.

Bilagor

1. GEO:s årsrapport 2022
2. Faktablad till årsrapporten 2022

Ärendet

Styrelsen i Göteborgs Stadshus AB (Stadshus) informeras i den bilagda årsrapporten om hur GEO har levererat inom ramen för uppdraget under 2022. Rapporteringen sker i enlighet med Göteborgs Stads handlingsplan för europeisk omvärlds- och intressebevakning för 2022 som kommunstyrelsen beslutat om 2022-04-06. Rapporten översänds till kommunstyrelsen som information.

Beskrivning av ärendet

Gothenburg European Office (GEO) ska arbeta för att uppnå den av kommunstyrelsen beslutade inriktningen för sin omvärlds- och intressebevakning i linje med Göteborgs Stads påverkningssagenda. Kommunfullmäktige beslutade 2021-02-25, § 20 att inriktningen för GEO främst ska vara hållbar stads- och samhällsutveckling samt innovation och digitalisering. Kommunstyrelsen fattade 2022-04-06 beslut om Göteborgs Stads handlingsplan för europeisk omvärlds- och intressebevakning 2022.

GEO rapporterar löpande till kollegor i Göteborgs Stad, samt rapporterar sina aktiviteter veckovis till vice vd för Stadshus och till avdelningschef på stadsledningskontoret. Stadshus styrelse informeras genom halvårsrapport och i en årsrapport.

De dominerande frågorna är de som sorterar under EU:s gröna giv, det vill säga klimat, energi och miljöfrågor, samt mobilitetsfrågor. GEO har emellertid också aktivt jobbat med den så kallade sociala dimensionen, genom att stötta förvaltningarna i Göteborg med kunskapsutbyten.

GEO har löpande utfört omvärlds- och intressebevakning i Bryssel gentemot de europeiska institutionerna inom ramen för uppdraget samt i linje med Påverkansagendan. GEO har även hållit kollegor i förvaltningar och bolag informerade om utvecklingen i EU och motiverat dem att delta i seminarier, projektansökningar och nätverk.

Eva Hessman

Vd, Göteborgs Stadshus AB

Årsrapport 2022

Gothenburg European Office

om europeisk omvärlds- och
intressebevakning

Innehåll

1	Bakgrund	3
1.1	Syftet med GEO	3
1.2	Uppföljning	3
2	Aktuell omvärldsbevakning	3
2.1	Större trender på EU-nivån	3
2.1.1	Energi har blivit storpolitik	4
2.1.2	Klimatbrytpunkter och den akuta situationen	4
2.1.3	Självförsörjande, statsstöd och industripolitik.....	5
2.2	Beslut 2022 med direkt påverkan.....	5
2.2.1	Korta tillståndprocesser för förnybart	5
2.2.2	Företagens hållbarhetsrapportering och taxonomin	5
2.2.3	Missionen om 100 klimatneutrala och smarta städer	6
3	Intressebevakning	7
3.1	Kommande lagstiftning med påverkan	7
3.2	Finansiering och utnämningar.....	7
3.2.1	Ansökningar	7
3.2.2	Utmärkelser	8
3.2.3	Pilotstadsutnämningar	8
3.3	Urval av organiserade aktiviteter.....	9
3.3.1	Nya Europeiska Bauhaus med Stadsbyggnadskontoret ...	9
3.3.2	Miljöveckan med grundskoleförvaltningen	9
3.3.3	Europeiska veckan för regioner och städer.....	9
3.3.4	Studiebesök för kollegor	10
3.3.5	Talare på externa möten.....	10
4	Framåtblick 2023	10

1 Bakgrund

1.1 Syftet med GEO

Gothenburg European Office (GEO) representerar Göteborgs intressen gentemot EU:s institutioner och övriga organisationer verksamma i Europa och arbetar aktivt med lagstiftningsförslag och finansieringsmöjligheter som berör Göteborg. GEO bevakar utvecklingen av de förslag som läggs fram av EU-kommissionen och analyserar vad de kan få för konsekvenser. GEO ser till att tjänstepersoner i Göteborgs stad, hålls informerade om hur ärendena fortskrider. GEO har en rådgivande funktion även gentemot stadens bolag.

EU:s program och fonder är verktyg som ska bidra till EU:s långsiktiga målsättningar. GEO bevakar EU:s tematiska sektorsprogram och fonder som förvaltas eller koordineras från Bryssel.

1.2 Uppföljning

Stadshus styrelse informeras i halvårsrapport i augusti och en årsrapport efter årsskiftet. Till årsrapporten bifogas en bilaga med faktablad, som ger en övergripande beskrivning av hur frågor utvecklats under året. Dessa används som stöd av anställda i stadens förvaltningar och bolag.

GEO rapporterar löpande till de kollegor i Göteborgs Stad vars arbete är direkt berört av policyutvecklingen i Bryssel, samt rapporterar sina aktiviteter veckovis till vice vd för Stadshus samt avdelningschef på stadsledningskontoret. GEO skickar även ut ett nyhetsbrev om sina aktiviteter en gång i månaden till prenumeranter. En gång i månaden skickar GEO ut information om utlysningar.

2 Aktuell omvärldsbevakning

2.1 Större trender på EU-nivån

Rysslands invasion av Ukraina präglade unionen på flera olika sätt året som gick. EU har tagit emot över 7,5 miljon ukrainare, mat- och energipriserna har skjutit i höjden och Ukraina sökte om EU-medlemskap för att nämna några. Trots den ryska invasionen kunde det ordinarie lagstiftningsarbetet med fokus på de två huvudprioriteringarna; den gröna given och digitalisering, fortgå, om än i skuggan av initiativ och beslut rörande kriget och krigets konsekvenser. Några övergripande trender 2022 med direkt eller indirekt påverkan på Göteborg beskrivs nedan.

2.1.1 Energi har blivit storpolitik

Den europeiska energipolitiken läggs om för att anpassas till ambitiösare klimatmål, men också för att motverka höga energipriser och slippa importberoendet av Ryssland. Under våren 2022 kom initiativet ”RePowerEU”, som har tydliga kopplingar till lokal nivå. Förslaget innehåller bland annat krav på att offentliga byggnader ska förses med solpaneler senast 2025. Planen föreslår även olika åtgärder för energibesparingar, diversifiering av energiförsörjningen och snabbare införande av förnybara energikällor. EU fokuserar på grön vätgas, sol, vind, och värmepumpar. Förnybar energi ska erkännas som ett överordnat allmänintresse, vilket innebär att tillståndprocesserna kortas och statsstödsreglerna sätts på undantag.

EU-länder kan nu göra gemensamma gasinköp för att pressa ner priserna. I slutet av året antog ministerrådet en krisförordning om pristak på gas, som börjar gälla 15 februari 2023. Gaspriset är emellertid lägre igen. Rådet antog också en krisförordning om tillståndsgivning till förnybart, som gäller i arton månader dvs. tills man har haft tid att förhandla direktivet om förnybarenergi, som kommer gälla långsiktigt.

Beslut har också fattats om tvingande mål för att minska elförbrukningen med minst fem procent under de timmar när energin kostar som mest, samt att medlemsländerna bör minska sin elförbrukning med minst tio procent till slutet av mars 2023. I genomsnitt har förbrukningen minskat oväntat mycket redan. I den svenska planen ingår Göteborg. De nya reglerna gör det också möjligt för medlemsländerna att samla in medel från överskottsvinster i energisektorn och omfördela dessa.

2.1.2 Klimatbrytpunkter och den akuta situationen

EU gick igenom den värsta torkan på 500 år, medborgare dog av värmen och delar drabbades också av översvämningar. Klimatsamtalet dominerades av de oåterkalleliga ”brytpunkter” i jordens klimat som kan överskridas om temperaturen på jorden ökar med mer än 1,5 grader. Analyser visar att Parisavtalets mål inte räcker för att undvika farliga klimatförändringar, vilket också kan skapa en dominoeffekt. Världen är på väg mot en temperaturhöjning på 2,6 – 2,9 grader.¹ Fokus ökar på att skapa klimatresilienta samhällen genom klimatanpassning redo för extremväder och klimatförändringar.

Finansiella kostnaderna för klimatförändringarna är redan höga och ökar, men ändå täcks bara cirka 30 % av förlusterna av försäkringar. EU-kommissionen inledde samtal med försäkringsbranschen i slutet av året om hur man kan hantera förluster från klimatrelaterade katastrofer och för att identifiera hur försäkringsbranschen kan bidra mer till klimatanpassning. Till sommaren 2023 presenteras en delrapport och en slutrapport planeras till andra kvartalet 2024. Göteborg ansökte och blev utvald till att delta i EU:s mission för klimatanpassning, vilket beskrivs nedan och i faktabladen.

¹ [Temperatures | Climate Action Tracker](#)

2.1.3 Självförsörjande, statsstöd och industripolitik

I och med pandemin och följande avbrott i världshandeln, men också på grund av den ryska invasionen av Ukraina, och USA:s inflationsstrategier, talar EU:s ledare alltmer om självförsörjande² och större satsningar på europeisk industri. Diskussionen har pågått en längre tid, men under 2023 kommer EU-kommissionen lansera en plan för grön industrisatsning, som innebär ytterligare insatser för grön teknik genom regelförenkling, reviderade regler för statsstöd, utbildning och regelstyrd handel. En ny ”suveränitetsfond” ska jämna ut spelplanen mellan företag i rikare och fattiga EU-länder.

EU fortsätter fördjupa de utpekade fjorton industriekosystemen, varav exempelvis turism, mobilitet och förnybar energi är särskilt intressant för Göteborg i bred bemärkelse. Samtidigt har självförsörjning av livsmedel svävat upp som en viktig del av EU:s strategiska arbete, tillsammans med ökande intresse för stadsodling och minskat matsvinn.

2.2 Beslut 2022 med direkt påverkan

Några exempel på fattade EU-beslut med direkt påverkan på Göteborgs verksamhet följer nedan.

2.2.1 Korta tillståndprocesser för förnybart

Med anledning av kriget i Ukraina och dess påverkan på EU:s energiförsörjning antog EU i slutet av december 2022 en nödåtgärdsförordning som ska skynda på tillståndprocesser genom att införa maxgränser för handläggningstider. Förordningar har direkt effekt, dvs. gäller som svensk lag direkt från ikraftträdandet 30 december 2022. Lagen är dock tillfällig och begränsas till 18 månader.

Tidsfristen för tillståndshandläggning av installation av värmepumpar under femtio MW är en månad och tre månader för jordvärmepumpar. Undantag kan dock ges för vissa områden eller av särskilda skäl som exempelvis försvarsintressen. Större solenergianläggningar ska ges tillstånd inom tre månader. Installationen av solenergiutrustning med en kapacitet på mindre än 50 kW ska ges bygglov automatiskt om byggnadsnämnden inte återkopplat till sökanden inom en månad från det att en ansökan har lämnats in, så kallat tyst godkännande. Tillstånd för uppgradering av anläggningar som producerar förnybar energi, till exempel vindkraftverk, ges en tidsfrist om sex månader, inbegripet alla relevanta miljöbedömningar.

2.2.2 Företagens hållbarhetsrapportering och taxonomin

I den gröna given, har EU även sett över finansiering till omställningen. Genom att definiera vilka aktiviteter som kan anses hållbara, vill man styra investeringar till mer hållbara lösningar, och undvika ”green washing”.

² Rapport om importberoende: [In-depth reviews of strategic areas for Europe's interests \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/economy_finance/in-depth-reviews-of-strategic-areas-for-europe-s-interests_en)

Ytterligare ett steg för att skapa förutsättningar för en grönare ekonomi är krav på företag och deras rapportering. Genom direktivet om företagens hållbarhetsrapportering införs mer detaljerade rapporteringskrav och säkerställs att stora företag lever upp till skyldigheten att rapportera om hållbarhetsfrågor såsom miljö rättigheter, sociala rättigheter och mänskliga rättigheter. Direktivet inför också krav på certifiering av hållbarhetsrapportering och ökad tillgång till information, genom ett särskilt avsnitt i företagets förvaltningsberättelse.

Det nya hållbarhetsdirektivet medför också att de kommunala bolag som omfattas av direktivet också kommer omfattas av EU:s taxonomiförordning. Totalt berörs cirka 20 bolag som från och med räkenskapsåret 2025 ska redovisa enligt de nya kraven för hållbarhetsrapportering och hur stor del av deras verksamhet som är förenlig med taxonomin. Stadshus AB, tillsammans stadsledningskontoret med berörda bolag, har påbörjat ett arbete med att samordna gemensamma behov av stöd och utbildning, vilket kommer intensifieras under 2023.

2.2.3 Missionen om 100 klimatneutrala och smarta städer

Som ett resultat av ett långsiktigt arbete av GEO i Bryssel och ett samarbete mellan förvaltningar och bolag under projektledning av miljöförvaltningen blev Göteborg i april 2022 utsett till en av 100 EU-städer som får delta i programmet Klimatneutrala och smarta städer 2030. GEO bedömer att Göteborg kommer ha stor nytta av den förändringslogik som tagits fram inom missionen och det expert- och metodstöd som erbjuds städerna för att lyckas med omställningen.

Utnämningen är ett kvitto på att Göteborg inom flera områden kommit långt i förhållande till andra städer, men det är bara ett första steg. Genom att vara en av de utpekade städerna förväntas Göteborg på olika sätt vara motor i omställningen och genomföra missionen. Gap i stadens arbete ska identifieras och en åtgärdsplan för att överbygga dessa gap ska tas fram. Genom missionen får Göteborg stöd i att utveckla en klimatinvesteringsplan och hitta nya innovativa sätt att finansiera åtgärderna på, bland annat genom EU-finansiering.

Missionen är en möjlighet att öka takten och syftar till att bredda engagemanget hos alla aktörer, inklusive hos medborgarna. Centralt i missionen är därför ett klimatkontrakt där olika aktörer, så som näringsliv och civilsamhälle, tillsammans med staden åtar sig att bidra i det lokala klimatarbetet kopplat till åtgärdsplan och investeringsplan. Det är viktigt att se till att det svenska klimatkontraktet som Göteborg redan signerat, och som i stället syftar till ett närmare samarbete mellan staden och den nationella nivån genom relevanta nationella myndigheter, utvecklas på ett sådant sätt att de båda kontrakten kompletterar varandra och överensstämmer i relevanta delar.

Missionsarbetet förutsätter en sektorsövergripande ansats och är därför ett perfekt tillfälle för staden att utveckla sina former för att arbeta tillsammans på tvären internt, men också externt, och skapa synergier mellan pågående arbete och insatser för att ta sig an de olika delarna i missionen och öka takten i klimatarbetet.

3 Intressebevakning

3.1 Kommande lagstiftning med påverkan

Faktabladerna i bilagan utvecklar alla pågående ärenden och beskriver hur Göteborg arbetar med dem, och ger läsaren en överblick. Mycket är exempelvis på gång och nära beslut i energipaketet. Flera av energilagstiftningsakterna berör Göteborgs verksamheter. Direktiven om energieffektivitet (EED) ställer legala krav på att städer ska ha en värme- och kylningsstrategi liknande de som finns i Baden-Württemberg och i Nederländerna. EU ger byggnadssektorn en framträdande roll och stort ansvar i omställningen med krav på renoveringar och energieffektivisering genom direktiven om Byggnaders energiprestanda (EPBD) och förnybar energi (RED). Offentliga byggnader ska renoveras i snabbare takt än övriga och förses med solpaneler. Rådet vill att offentlig sektor går före och uppnår nollutsläpp för nya byggnader redan 2028. De vill också se till att solpaneler används i större utsträckning och även på det området ska offentligägda byggnader gå före.

Även uppdateringen av avfallsdirektivet kan komma ha effekt på avfallshantering och förbränningen i Göteborg. Uppdaterade regler om vatten och avlopp är också på gång vilket påverkar vattenverksamheterna.

Regleringen av det europeiska transportnätverket TEN-T som närmar sig slutförhandling, kommer innehålla krav på urbana noder. Göteborgs trafik- och logistikstrategi påverkas av EU:s strategi för stadstrafik. Den inkluderar bland annat formkrav och krav på insamling och delning av data.

Planer för infångning av kol, påverkas av EU:s vision om kolinångning, lagring och användning. På väg är EU-regler om certifiering av koldioxidupptag och de åtgärder som krävs för att övervaka, rapportera och verifiera upptagen.

3.2 Finansiering och utnämningar

3.2.1 Ansökningar

GEO arbetar för att säkerställa att Göteborg ska ges bättre förutsättningar att nyttja de möjligheter till extern finansiering som finns inom EU, och har också varit inblandade i ett antal utlysningsprocesser. Nedan presenteras de som under året resulterade i en inskickad ansökan.

År 2022 var första året som EU riktade finansiering mot missionerna, och därför la GEO fokus på dessa möjligheter. GEO stöttade trafikkontoret som koordinerade ansökan för missionsutlysningen om hållbar och smart mobilitet 2022. I december 2022 meddelades att projektet beviljas finansiering och att staden kommer att erhålla cirka 7,45 miljoner kronor för pilotplatserna Bergum-Gunnilse och Korsvägen.

Genom GEO:s nätverk i Bryssel mottogs en partnerförfrågan från Arnhem-Nijmegen om deltagande i ett Interregprojekt för att hantera urbana värmeöar, något som Göteborg har som mål att förbättra. GEO har stöttat stadsbyggnadskontoret med informationsunderlag, kontakt med konsortiet och förberedning av stadens ansökan, som lämnades in i november. Besked väntas under våren 2023.

Tack vare tidigare engagemang i Interreg kontaktades GEO under hösten, av nederländska Rijkswaterstaat med en förfrågan om att samarbeta i ett Interregprojekt kring klimatanpassning av samhällskritisk infrastruktur. Frågan är relevant för Göteborg, som riskerar drabbas. GEO har samordnat kontakten med konsortiet och tagit fram informationsunderlag. Besked väntas under våren 2023.

”Science meet regions” är ett EU-initiativ som finns för att underlätta samarbetet mellan forskning och lokal/regional verksamhet. GEO tog initiativ till en ansökan som godkändes. Göteborg fick därmed finansiering av en mötesserie med akademien under hösten 2022.

3.2.2 Utmärkelser

Med hjälp av GEO fick Göteborg silverpris i två kategorier i EU:s "European Capitals of Inclusion and Diversity" 2022, dels i huvudkategorin större städer, dels specialkategorin inkludering av romer. Till följd av Göteborgs silvret bjöd EU-kommissionen in representanter från Göteborg för att tala på ett av sina evenemang under mångfaldsmånaden, med fokus på lokalt engagemang för inkludering av romer. Under hösten bjöds Göteborg även till högnivåmötet för mångfald och inkludering för att tala om jämlikarbetet i staden, och en digital presentation för Bulgariens arbetsmarknadsdepartement.

Under 2022 har GEO analyserat möjligheterna och processen för Göteborg att bli EU:s Gröna huvudstad inom ett par år. Det skulle vara ett viktigt steg i Göteborgs profilering i enlighet med Göteborgs Stads miljö- och klimatprogram att agera föregångare. Ökade internationella investeringar, nya partnerskap och ökat antal internationella konferenser är några av fördelarna som tidigare Gröna huvudstäder pekar på när GEO intervjuat dem. GEO har tagit fram ett underlag vad ett genomförande och ansökan kunde innebära för Göteborg.

3.2.3 Pilotstadsutnämningar

Att Göteborg i april 2022 utsågs till en av 100 EU-städer som får delta i programmet för att uppnå klimatneutralitet 2030, är en viktig milstolpe och beskrivs i 2.2.3. GEO bedömer att Göteborg kommer ha stor nytta av den hjälp som erbjuds i programmet, bland annat experthjälp för att ta fram en investeringsplan med koppling till en analys av Göteborgs utmaningar.

Klimatomställningen ska samskapas och därför bidrog GEO till Göteborg att bli uttagna som pilotstad i EU-projektet Mosaic. Projektet har utvecklat en metodik för att städer bättre ska samskapa klimatåtgärder med akademien, näringslivet, medborgare och politik. Göteborg blir därmed en testbädd för samskapning

inom ramen för de 100 klimatneutrala städerna. Genom Mosaic får Göteborg anpassat stöd och tillgång till finansiering för medborgardialog.

Göteborg blev under 2022 också utvalt att delta i EU-missionen för klimatanpassning. GEO bidrog till intresseanmälan. Deltagandet innebär ökade möjligheter till europeiskt samarbete och tematisk stöttning. År 2023 påbörjas arbetet med en plattform som ska samla information och stöd för att klimatsäkra utvalda städer och regioner till 2030.

Under 2022 arbetade GEO tillsammans med Göteborgs Stads Leasing AB med ansökan om att bli pilot under det europeiska initiativet för cirkulära städer och regioner. Av över 100 sökande, blev Göteborg utvald till en av tolv pilotstäder. Genom programmet erbjuds Göteborg tekniskt stöd och tillgång till EU-finansiering för att testa och implementera olika cirkulära lösningar, såsom stöd i sitt arbete att bli den "cirkulära kunden".

3.3 Urval av organiserade aktiviteter

3.3.1 Nya Europeiska Bauhaus med stadsbyggnadskontoret

Bauhausinitiativet (NEB) och kombinerar de tre dimensionerna hållbarhet, estetik och inkludering i stadsplanering, och stadsplanering har genom initiativet blivit relevant i Bryssel. Under Bauhausfestivalen 2022 arrangerade GEO en workshop tillsammans med stadsbyggnadskontoret. Temat var samskapande av offentliga platser och Göteborg presenterade Prototyp Göteborg. Utbyte av kunskap gjordes med privata, offentliga aktörer och EU-kommissionens Bauhausavdelning. Under våren såg GEO också till att Prototyp Göteborg presenterades för forskningskommissionär Gabriels medarbetare. Göteborg blev "vän av Bauhaus" på initiativ taget av GEO.

3.3.2 Miljöveckan med grundskoleförvaltningen

Under den årliga temaveckan för miljöfrågor, arrangerade GEO ett webinarium om naturpedagogik inom klimatomställningen. Under evenemanget talade representanter från Göteborgs grundskoleförvaltning och park- och naturförvaltning, Ålborg, Lahti och EU-kommissionen. En rapport togs fram som delades med EU-kommissionen och deltagarna.³

3.3.3 Europeiska veckan för regioner och städer

För att uppmuntra unga människor att bli aktiva medborgare, krävs nya metoder som är känsliga för de särskilda behoven för utsatta ungdomar. Tillsammans med UngÖst, Sveriges Kommuner och Regioner, Regionkommittén, svenska ESF-rådet och projektet Bradog Youth Diversion Project arrangerade GEO ett evenemang under den europeiska veckan för regioner och städer. Webbinariet syftade till erfarenhets- och kunskapsutbyte mellan genomförda EU-projekt, för

³ <https://goteborg.se/wps/portal/enhetssida/gothenburg-european-office/focus-areas/reports>

att bygga vidare på insikter för att främja sociala innovationer. En rapport togs fram som sammanställer informationen från webinarier för de som söker finansiering på området inom ESF+.⁴

3.3.4 Studiebesök för kollegor

GEO har organiserat studiebesök och möten i Bryssel. Nordic University Days organiserades i samarbete med nordiska universitetskontor. Drygt sextio rektorer var i Bryssel för att diskutera prioriteringar på forskningsområdet, med fokus på framtidens EU-politik och Horisont Europa och Erasmus+. Rektorererna träffade representanter från både EU-kommissionen och Europaparlamentet.

Ett kunskapsutbyte genomfördes under sommaren mellan Göteborg och Antwerpen tillsammans med Grundskoleförvaltningen. Göteborg Energi besökte Europaparlamentet och EU-kommissionen i våras.

Under 2022 har GEO även fortsatt att organisera digitala studiebesök för kollegor; ett om situationen i Ukraina och EU:s flyktingmottagande, och ett om förebyggande arbete mot brottslighet och radikaliserings i syfte att identifiera möjligheter för Göteborg att engagera sig europeiskt.

3.3.5 Talare på externa möten

GEO har även blivit inbjudna att tala på andras event i Bryssel till exempel om Framtidens städer på Vattenfalls årliga konferens, om Göteborgs arbete med luftkvalitet på European Policy Center, en panel om logistikinnovationer för Europeiska logistikplattformen, en panel om infrastrukturinvesteringar i städer på POLIS-nätverkets årliga konferens, samt SNS-chefutbildning om GEO:s arbete i Bryssel.

4 Framåtblick 2023

Kommissionen har ambitionen att fortsätta lägga fram förslag, både akuta och långsiktiga, för att få ner energipriserna, bland annat en reform av elmarknaden.⁵ Samtidigt backar EU inte från målen om klimatomställning, utan vill påskynda den. Järnvägssatsningar och vätgassatsningar 2023 är delar av den ambitionen. De höga bränslepriserna har å sin sida mångfacetterade konsekvenser och kan i sig själv komma att driva på omställning mot mer järnvägstransporter och cykling, spanar Europaparlamentets utredningstjänst.⁶

Cybermotståndskraft blir allt viktigare på alla nivåer i samhället. Cyberattackerna förväntas öka ytterligare, särskilt med tanke på det ryska hybridkriget och EU-kommissionen förbereder en rad förslag som syftar till att skydda infrastruktur, uppkopplade enheter och användare. Samtidigt går EU

⁴ [Reports - Gothenburg European Office - Göteborgs Stad \(goteborg.se\)](#)

⁵ EU-kommissionens arbetsprogram 2023 "En beslutsam och enad union" COM(2022) 548

⁶ EPRS seminarium i Europaparlamentet 12 januari 2023.

vidare med de utpekade dataområdena för att driva på digitaliseringen i viktiga sektorer.

Kompetensförsörjning är ett utbrett problem i flera sektorer i EU. Ett nytt initiativ för erkännandet av tredjelandsmedborgares kvalifikationer för att underlätta kompetensbaserad migration presenteras under 2023. EU kommer också lägga speciell fokus på åtgärder och aktiviteter som främjar möjligheter till kompetensutveckling i offentlig sektor med fokus på digitalisering, stöttar kompetensutveckling framför allt i relation till den gröna givna och som främjar de möjligheter som EU erbjuder kompetensutveckling och yrkesutbildningar,

Kommissionen kommer också att lägga fram ett förslag på hur man kan fördjupa och förbättra det administrativa samarbetet, med syftet att möjliggöra bättre synergier mellan EU:s insatser för att stärka kapaciteten, särskilt på lokal och regional nivå.

EU:s långtidsbudget är en investeringsbudget som ska ta unionen närmare sina gemensamma politiska mål. Den är grundligt framarbetad och förhandlad och läggs för sjuåriga perioder, och således inte anpassad till kriser. Under 2023 kommer en halvtidsutvärdering göras, och det finns då en möjlighet att ta ett större omtag kring budgeten. Högt på agendan står förslag om egna medel, och liknande krisinstrument som för pandemin. Parallellt inleds processen att förbereda kommande långtidsbudget, som kommer gälla 2028 - 2034. Här har Göteborg en möjlighet att delta i debatten om hur stöd till städer bör utformas.

Mandatperioden närmar sig sitt slut med Europaparlamentsval 2024. Det innebär att fokus alltmer kommer gå mot att EU:s institutioner ska komma överens i lagstiftningsärenden, än att presentera nya strategier, samråd eller lagstiftningsförslag. Det finns emellertid redan mycket på gång, både i den nuvarande budgeten och i lagstiftningsprocessen.

Faktablad¹ till GEO:s årsrapport europeisk omvärldsbevakning 2022

1 Innehåll

1. Hållbar stadsutveckling	2
1.1 Gröna given – en tillväxtstrategi	2
1.1.1 Genomförande av klimatomställningen	2
1.1.2 Fit for 55 och REPowerEU – förnyad energisektor	6
1.1.3 Miljöfrågor	12
1.1.3.1 Nollföroreningar i luft, vatten och mark	12
1.1.3.2 Handlingsplan för en cirkulär ekonomi	16
1.1.3.3 Biologisk mångfald; strategi för 2030 & bindande mål för naturåterställning	18
1.1.4 Hållbar finansiering – EU:s taxonomi och företags hållbarhetsredovisning	19
1.1.5 Hållbar och smart mobilitet	21
1.1.5.1 ITS-direktivet	22
1.1.5.2 Uppkopplade och automatiserade fordon	Fel! Bokmärket är inte definierat.
1.1.5.3 TEN-T-förordningen och CEF investeringar	23
2. Hållbar samhällsutveckling	23
2.1 Den europeiska spelaren för sociala rättigheter	23
2.1.1 Kompetensförsörjning	24
2.1.2 Den europeiska ungdomsgarantin	25
2.1.2 Konsumentagendan	25
2.1.3 Den europeiska planeringsterminen och landrapporten	26
2.2 Medborgerliga fri- och rättigheter	27
2.2.1 Ett europeiskt utbildningsområde 2025	28
2.2.2 Handlingsplan för integration och inkludering	28
2.2.3 Flyktningmottagandet från kriget i Ukraina	29
2.2.4 Europeisk inkludering- och mångfaldshuvudstad	30
2 Innovation och digitalisering	31
3.1 Artificiell intelligens	31
3.2 Datalag och datadelning för innovation och skydd för databaser	33
3.3 Driftskompatibla digitala offentliga tjänster	34
3.4 Innovationsagendan	34

¹ Faktabladerna är en bilaga till GEO:s årsrapport och är korta beskrivningar av de aktuella EU-ärenden som berör Göteborgs olika verksamheter.

1. Hållbar stadsutveckling

1.1 Gröna given – en tillväxtstrategi

[Den gröna given](#) är EU:s tillväxtstrategi och svar på klimat- och miljömässiga utmaningarna. Strategin är EU-kommissionens högst prioriterade fråga under mandatperioden 2019 – 2024. Detta innebär en kursändring jämfört med tidigare EU-kommissioner. Miljöfrågorna ges ökat fokus och företräde. EU:s nya [klimatlag](#) gör målet om att EU ska nå klimatneutralitet till 2050 juridiskt bindande och fastställer ett ramverk för hur EU ska nå detta mål.

Strategin är tvärgående och innebär att EU-kommissionen ser över all befintlig lagstiftning över politikområden såsom trafik, infrastruktur, byggverksamhet och energi, för att säkerställa att de levererar mot den gröna givens mål. Digitalisering och innovation ses som viktiga verktyg i den gröna omställningen. Finansiering riktas mot att uppnå målen.

Översatt till Göteborgstermer skulle en göteborgsk grön giv innebära att miljö- och klimatprogrammet vore den huvudsakliga utvecklingsstrategin och att andra program, såsom näringslivsstrategiska programmet eller trafikstrategin, var underordnade och fokuserade på att fördjupa hur näringslivs- respektive trafikåtgärder levererar mot miljö- och klimatprogrammets målsättningar. Investeringar i Göteborg skulle riktas mot att genomföra miljö- och klimatprogrammets mål.

De nya delmålen innebär att EU:s medlemsländer ska minska sina utsläpp med minst 55% jämfört med 1990-årsnivåer. Under 2021 presenterade EU-kommissionen en samling förslag som ska säkerställa att EU:s klimat-, energi och transportlagstiftning är anpassade till de uppdaterade 2030-målen. Förslagen har fått samlingsnamnet "Fit for 55", och har under 2022 behandlats i Europaparlamentet och Rådet. De mest relevanta initiativen för Göteborg inom den gröna given beskrivs nedan.

1.1.1 Genomförande av klimatomställningen

1.1.1.1 Missionen för 100 klimatneutrala städer

[EU:s fem missioner](#) är en nyhet i 2021 – 2027 forsknings- och innovationsprogram Horisont Europa. Missionsbaserad/utmaningsdriven innovation är en metod för att EU ska rikta finansiering mot att lösa samhällsproblem som skapar konkret nytta för medborgare.

Städerna spelar en viktig roll i arbetet för att motverka klimatförändringarna och för att nå de uppdaterade klimatmålen. I [Missionen om 100 klimatneutrala och smarta städer](#) har 100 städer valts ut för att få hjälp att ställa om snabbare och bli klimatneutrala redan till 2030. Städerna blir föregångare för lösningar genom att testa och sammankoppla nya och existerande lösningar och metoder anpassat till deras lokala förutsättningar. De utvalda städernas erfarenheter kommer sedan utgöra underlag för att möjliggöra att alla Europas städer blir klimatneutrala till 2050. De 100 utvalda blir stommen i ett kunskapscenter, med syfte att identifiera luckor och prioriterade områden för politiska åtgärder. Hela 377 städer anmälde sitt intresse till missionen, och i slutet av april 2022 meddelade EU-kommissionen att Göteborg var en av de [100 utvalda](#).

Nästa steg för Göteborg blir att utveckla så-kallat Climate City Contract (CCC). CCC ska skapas tillsammans med medborgarna då det är deras behov och åtaganden som ska stå i centrum för

missionen. Göteborg ska ha en aktivitetsplan för hur Göteborg planerar att nå klimatneutralitet i alla sektorer som energi, byggnader, avfallshantering och transport. Detta kommer att kräva engagemang i alla stadens bolag och förvaltningar samt ett tvärsektorielt arbetssätt. Samarbetet ska även inkludera akademin, näringsliv, och organisationer. Genom GEO kom Göteborgs arbetsgrupp för missionen i kontakt med det EU-finansierade projektet MOSAIC som efter en framgångsrik ansökan hjälper Göteborg med stöd och finansiering för samskapande på trafikområdet.

Göteborg får inom ramen för missionen också hjälp att skapa en investeringsplan, i vilken man preciserar hur man ska finansiera klimatåtgärderna. Via missionsplattformen får Göteborg tekniskt, lagstiftningsmässigt och finansiellt stöd till arbetet. Först måste CCC tas fram.

GEO har deltagit i det förberedande arbetet i utformningen av missionen och stöttat miljöförvaltningen med att skriva intresseanmälan. GEO har arbetat strategiskt för att få fram tidig information bland annat utkastet av genomförandeplanen. GEO analyserade planen under sommaren 2021 och tog fram rekommendationer för vad Göteborg borde inkludera i den kommande intresseanmälan. På så sätt gavs Göteborg förutsättningar att påbörja sin interna kartläggning tidigt. GEO har också varit med och påverkat utformningen av missionen sedan idén offentliggjordes 2018, bland annat genom att delta på workshops och möten med samordnaren för missionen.

I slutet av 2021 lanserades arbetsprogrammet för missionen, varpå GEO tog fram en sammanfattning för vilka finansieringsmöjligheter som vore intressant för staden att söka. GEO har jobbat tillsammans med Trafikkontoret och Miljöförvaltningen med Göteborgs ansökan till utlysningen [HORIZON-MISS-2022-CIT-01-01](#) om säker, hållbar och inkluderande mobilitet. I december 2022 meddelades att projektet kommer att få finansiering.

Göteborg har även ansökt om att genomföra ett pilotprojekt. Pilotstäderna ska koppla ihop lösningar inom olika utsläppsdomäner och enligt [guideboken som publicerats för sökande](#) är nyckeln i arbetet med ansökan att förstå vilka barriärer som finns för klimatomställningen och vilken rådighet som städerna har i att hantera dessa barriärer. GEO stöttade Framtiden AB som ledde arbetet med stadens ansökan till pilotprogrammet, tillsammans med Johanneberg Science Park och Miljöförvaltningen. Göteborgs ansökan fokuserar på hållbart byggande, ansökan skickades in i början på november och besked förväntades i slutet av januari 2023, men verkar vara fördröjt.

(Uppdaterad januari 2023)

1.1.1.2 EU:s klimatanpassning – strategi, finansiering och mission

Tidigare utsläpp av växthusgaser genererar klimatförändringar som får effekter såsom frekventa skyfall, värmeböljor med torka och översvämningar. [EU:s strategi för klimatanpassning](#), hanterar klimatanpassning på ett systematiskt sätt genom att underlätta för utveckling av naturbaserade lösningar, främja åtgärder för att minska kunskapsluckor och finansiera klimatanpassningsåtgärder. Städer ska också stöttas genom erfarenhetsutbyte i nätverket [Borgmästaravtalet](#). Göteborg är medlem i nätverket och framförde att ett ökat erfarenhetsutbyte mellan städer var en av stadens prioriteringar inför framtagandet av den nya strategin (EU9-2020).

Under 2022 har EU-kommissionens arbete med klimatanpassningsstrategin fokuserat på att integrera dess principer i andra strategier, såsom EU:s handlingsplan för en cirkulär ekonomi och EU:s strategi

för biologisk mångfald. Klimatanpassning kommer också att integreras i kommande initiativ såsom avloppsdirektivet som GEO bevakar.

Under våren 2022 gjorde GEO en ny kartläggning för vilka finansieringsmöjligheter som finns tillgängliga för städer inom [LIFE-programmet](#) och som delats brett i staden. Via GEO:s nätverk har Göteborg också bjudits in att delta i ett Interreg Nordsjö-projekt, med fokus på att hantera urbana värmeöar. Tillsammans med SBK har GEO arbetat med stadens ansökan, som skickades in i början på november 2022. Besked väntas under första halvan av mars 2023.

Missionen för klimatanpassning

Missionen för klimatanpassning ska säkerställa att EU når målsättningarna i den nya strategin för klimatanpassning genom att stödja minst 150 europeiska regioner och samhällen för att säkra deras förmåga att klara klimatförändringarna.

När missionen lanserades i september 2021 sammanställde GEO möjligheter för Göteborg att engagera sig i missionen, och delade informationen med SLK. Göteborg har mycket att lära av de europeiska städer som kommit längre i sitt arbete med klimatanpassning. GEO har också säkerställt att staden deltog på en utfrågning av EU-kommissionens samordnare för missionen den 22 februari 2022, och förberedde stadens representant inför mötet. GEO tog fram en detaljerad sammanställning av vad en ansökan skulle innebära för Göteborg, som också delades med SLK. Efter att den första vågen av godkända städer och regioner presenterades i början på juni, arbetade GEO tillsammans med SLK under sommaren för att skicka in stadens ansökan. I september meddelades att Göteborgs intresseansökan beviljats. Den 14 december skickade SLK in den signerade missionsstadgan till EU-kommissionen. Det praktiska arbetet med missionen kommer att inledas i början av 2023 via missionsplattformen.

(Uppdaterad januari 2023)

1.1.1.4 Renovering av offentliga byggnader, byggnaders energiprestanda samt nya Bauhaus

Byggnader står för 40% av energiförbrukningen och 36% av utsläppen av växthusgaser i EU:s medlemsländer. För att nå målet om klimatneutralitet behöver renoveringstakten öka. EU-kommissionen presenterade därför "[renoveringsvågen](#)" i oktober 2020. Renoveringsvågen är en strategi som ska bidra till ökad energieffektivitet för byggnader och resurssnålt byggande, med mål om att 35 miljoner byggnader i unionen ska renoveras fram till 2030. Det är främst de nationella återhämtningsfonderna, regionalstödet samt finansieringsverktyget InvestEU som ska användas för att genomföra strategin. Även taxonomin kommer att spela roll för gröna obligationer i fastighetssektorn.

Strategin inkluderar striktare krav, standarder och information om byggnaders energiprestanda, mer riktad finansiering och ökad teknisk assistans för lokala aktörer för att säkra kompetensutvecklingen för gröna jobb. Strategin ska genomföras genom ändringar i direktivet om byggnaders energiprestanda, direktivet om energieffektivisering, direktivet om förnybar energi, direktivet om ekodesign och i uppdateringen av EU:s system för handel med utsläppsrätter (ETS). [Samrådet](#) för strategin pågick under sommaren 2020 och besvarades inte av Göteborg (EU11-2020).

Inom byggverksamhet ska strategin utvidga marknaden för hållbara byggprodukter och tjänster, integrera naturbaserade lösningar och se över lagstiftning för materialåtervinning. Kommissionen

lade den 30 mars 2022 fram sitt förslag till en reviderad byggproduktförordning som en del av paketet för en cirkulär ekonomi. Paketet innehåller också ett förslag om en ny förordning om ekodesign för hållbara produkter och är en del av den gröna given. Göteborgs Stad äger och förvaltar många lokaler där arbete bedrivs för att minska klimatpåverkan. Framtidskoncernen är med i Allmännyttans klimatinitiativ med målsättning om att senast år 2030 vara fossilfria och hålla energianvändningen 30 procent lägre. GEO skickade in samrådet till stadsledningskontoret för samordning, som skickade till lokalförvaltning för direkt besvarande. Genom lokalförvaltningen valde Göteborg Stad att inte svara på samrådet (EU22-2020). Förvaltning AB Framtiden har sedan dess uppmärksammat förslaget och hört av sig till GEO för råd om hur man kan framföra sina synpunkter till EU i behandlingen av ärendet.

Byggnaders energiprestanda

EU:s direktiv om byggnaders energiprestanda (EPBD) reviderades 2018, och har som syfte att förbättra energiprestandan och öka renoveringstakten och därigenom hjälpa EU att uppfylla sina klimatmål. Som en del av "Fit for 55"-paketet i december 2021, antog kommissionen ett [lagstiftningsförslag om att revidera EPBD](#) igen. EU:s visionen är att uppnå ett byggnadsbestånd med nollutsläpp till 2050. Från och med 2030 måste alla nya byggnader i EU vara nollutsläppsbyggnader, medan alla nya offentliga byggnader ska vara det från och med 2027.

Förslaget introducerar en ny definition av nollutsläppsbyggnader och förändringar av befintliga definitioner som "nästan-nollenergibyggnad" (nZEB) och "djuprenovering". För att säkerställa jämförbara nationella standarder måste alla energiprestandacertifikat (EPC) baseras på en harmoniserad skala för energiprestanda senast 2025, och kommer skalas om med sikte på ett byggnadsbestånd med nollutsläpp till 2050. För att hjälpa fastighetsägare att planera renoveringar kommer frivilliga renoveringspass att införas senast 2024 och en "Smart Readiness Indicator" kommer att införas 2026.

Göteborg besvarade samrådet (EU10-2021) och även remissen (diarienummer 1547/21). GEO deltog under året på en av EU-kommissionens hearingar om direktivet och i början av 2022 på Regionkommitténs hearing för att framföra synpunkter. Redan innan förslaget presenterades i december 2021, jobbade GEO tillsammans med Göteborgs Energi för att se till att fjärrvärmens inte missgynnas vid definitionen av "nollenergibyggnader". När förslaget lades kunde det konstateras att förslaget var bättre än utkastet, i och med att EU-kommissionen tagit med förslaget att fjärrvärme skulle räknas in som godkänd energikälla till nollutsläppsbyggnader. Emellertid återstår att samma skrivning kommer med i definitionen av nZEB.

I Europaparlamentet hanterar ITRE-utskottet ärendet. Rapportören lade fram ett utkast till betänkande i juni 2022. SKR:s Brysselkontor samordnade sina ändringsförslag med GEO och de skickades till ledamöterna i ITRE. I januari 2023 kom Europaparlamentets rapportörer överens om en kompromiss, som är redo att röstas i plenum, så trialoger kan inledas. Rådet har diskuterat ärendet flertal gånger och kom överens den 25 oktober om sin förhandlingsposition.

Nya Bauhaus

[Nya europeiska Bauhaus](#) (NEB) länkar den gröna given till de miljöer där vi bor och vistas. Genom att kombinera hållbart byggande med estetik och inkludering ska initiativet uppmuntra en ny typ av stadsbyggnad. I [meddelandet om NEB](#) sätts ramen för hur initiativet ska implementeras. Finansiering görs tillgänglig inom redan existerande fonder och program och den största delen kommer från

Horisont Europa, LIFE-programmet och regionalfonden. EU-kommissionen har etablerat ett "NEB Labb" där det ska vara möjligt att testa verktyg, innovativa lösningar och politiska åtgärder för att underlätta omvandling av den byggda miljön på lokal nivå.

För Göteborgs Stad är NEB intressant eftersom det innebär möjligheter för profilering, viss finansiering och kunskapsutbyte. I slutet av 2021, presenterade GEO NEB för Älvstranden och senare för SBK tillsammans med Göteborgs Universitet. GEO har också gjort en sammanställning av finansieringsmöjligheter inom NEB som har delats med Älvstranden, SBK och GSL. SBK och Göteborg&Co engagerades inför Bauhausfestivalen 2022, och GEO arrangerade ett event under festivalen om design av offentliga platser. EU-kommissionen deltog i panelen och andra aktörer såsom forskare, företag och aktivister. GEO tog också initiativ till att Göteborg genom SBK gick med i initiativet "Bauhaus-vänner" som en del av strategin att profilera staden inom initiativet.

Under hösten 2022 har GEO hjälpt Grundskoleförvaltningen och Skogomeskolan att ansöka om att delta i ett Bauhaus-initiativ för kunskapsutbyte via utlysningen "[Transformational Places of Learning](#)".

(Uppdaterad januari 2023)

1.1.2 Fit for 55 och REPowerEU – förnyad energisektor

En revidering pågår för att säkerställa att all relevant EU-lagstiftning är i linje med målet om 55% utsläppsminskning av växthusgaser. I juli 2021 presenterades den första delen av paketet med förslag som bland annat inkluderar: förslag på förändringar av systemet för handel av utsläppsrätter (EU33-2020), förordningen om ansvarsfördelning, energiskattedirektivet (ej inskickat samråd), direktivet för förnybar energi (EU31-2020) och direktivet för energieffektivisering (EU32-2020). I december presenteras den andra delen av paketet, bland annat förordning för TEN-T (EU08-2021), byggnaders energiprestanda (EU10-2021), ITS-direktivet (EU27-2020) samt strategi för stadstrafiken (EU17-2021). Göteborg drev ett aktivt påverkansarbete under den förra revideringsprocessen, och deltar i revideringen igen.

Under hösten 2021 anordnade GEO ett informationsmöte om "Fit for 55"-paketet för kollegor. En enhetschef på generaldirektoratet för energifrågor presenterade paketet och svarade på frågor. Sedan paketet presenterades har GEO även haft möten med den svenska ständiga representationen i Bryssel för att diskutera hur förhandlingarna om paketet går. GEO arbetar tillsammans med SKR och Stockholm i flera av ärendena.

Den 31 januari 2023 arrangerade GEO ett seminarium i Europaparlamentet tillsammans med europaparlamentariker Erik Bergkvist om fjärrvärmens roll i energiomställningen. En representant från Göteborg Energi talade i panelen tillsammans med EU-kommissionen, organisationen Energy cities och en representant från Vilnius fjärrvärmebolag.

1.1.2.1 Infrastruktur för alternativa bränslen

Den gröna given har satt ett mål om att minst en miljon allmänt tillgängliga laddnings- och tankstationer ska finnas på plats senast 2025. I slutet av 2020 fanns ca 213 000 allmänt tillgängliga laddningsstationer. Syftet med direktivet [2014/94/EU](#) om utbyggnad av infrastruktur för alternativa bränslen (AFID) är att säkerställa utbyggnaden av laddinfrastruktur och direktivet innehåller gemensamma standarder för deras design och användning. I AFID ställdes krav på nationella mål och planer för utrustningen av tankställen och elfordon. Den [svenska nationella planen](#) från 2016

uppfyllde få av kraven i artikel 3. Planen innehåller varken framtida uppskattningar för alternativa bränslefordon eller mål för alternativa drivmedel för laddning eller tankning av infrastruktur.²

Den tekniska utvecklingen har kommit långt och marknaden har mognat sedan direktivet kom 2014 och kommissionen har under en längre tid filat på en uppdatering. Göteborg besvarade samrådet EU07-2020. Göteborg menar att direktivet bör täcka både offentligt tillgänglig infrastruktur och privat. Göteborg menar också att de nationella policyplanerna inte är tillräckliga för att nå målen, och att nationella mål måste sättas för el, LNG och vätgas för tunga fordon samt för elanslutning i hamn och att dessa mål måste gälla för hela transportkorridoren och baseras på en gemensam europeisk metodologi. Detta ligger i linje med EU-kommissionens egen utvärdering och det förslag som presenterades. Göteborg besvarade också remissen (diarienummer 1023/21).

[Förslaget](#) presenterades den 14 juli 2021. I förslaget till förordning (AFIF) finns bindande mål för utbyggnaden av infrastrukturen och ytterligare åtgärder för att säkerställa driftskompatibilitet hos infrastruktur och tjänster för användning av infrastruktur för alla fordon som drivs med alternativa bränslen. Enligt förslaget måste medlemsstaterna öka sin laddningskapacitet i linje med bilförsäljningen av fossilfria fordon, och se till att installera laddnings- och tankställen med regelbundet längs stora motorvägar, var 60:e kilometer för elektrisk laddning och var 150:e för tankning av vätgas. Förslaget innehåller också krav på el-laddning i hamnar för fartyg vid kaj och LNG. Krav som Göteborg Hamn stödjer.

Parallellt med översynen av direktivet om utbyggnaden av infrastruktur för alternativa bränslen görs en översyn av förordningen om det transeuropeiska transportnätet (TEN-T) och direktivet om byggnaders energiprestanda. Utbyggnaden av infrastrukturen för alternativa bränslen ska framför allt ske längs TEN-T-korridorerna, och krav finns på vätgasladdning i stadsknutpunkterna. Direktivet om byggnaders energiprestanda innehåller krav på laddningsplatser i privata byggnader. Kommissionen kopplar frågan om nollutsläppsfordon till nödvändiga nätinvesteringarna inom ramen för kommissionsinitiativ som ingår i EU:s strategier för integrering av energisystemet³ och till vätgas.

I rapporten "[Fossilfritt Göteborg – vad krävs?](#)" har staden utrett frågan om hur Göteborg ska kunna bli fossilfritt inom ramen för 1,5-gradersmålet. En av åtgärderna som rapporten föreslår är att öka tillgången till förnybara bränslen och eldrift. Göteborgs Stads fordonsflotta ska vara fossilfri senast 2023. Göteborg har [goda exempel](#) att dela med sig av. GEO har bevakat AFID för Göteborg Leasing AB. Samrådssvaret låg i linje med kommissionens förslag. Den 2 juni 2022 antog rådet sin allmänna riktlinje (förhandlingsposition) och Europaparlamentet sin rapport den 19 oktober 2022.

(Uppdaterad januari 2023)

² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:52017SC0365&from=EN>

³ En smart integrering av elfordon och dubbelriktad laddning kommer också att skapa flexibilitet. Även om det eldirektiv och den elförordning som antogs 2019 tillhandahåller den rättsliga ramen för elmarknaden kan det krävas ytterligare krav kring laddningsstationer och kommunikationen mellan laddningsstation och fordon för att göra det möjligt att fullt utnyttja smart och dubbelriktad laddning.

1.1.2.2 Direktivet för förnybarenergi och energieffektivitetsdirektivet

Som en del av den gröna given genomförs en översyn av [EU:s direktiv om förnybar energi](#) (RED) för att uppfylla EU:s ökade klimatambition. RED innehåller regler om stödsystem för förnybar energi, ursprungsgarantier för energi från förnybara energikällor, administrativa förfaranden, integrering av förnybara energikällor i byggnader, egenanvändning och gemenskaper för förnybar energi samt om förnybar energi inom uppvärmning och kylning liksom transporter. I RED fastställs också hållbarhetskriterier.

Varje medlemsland får separata mål, och sektorsvisa mål tas fram för transportsektorn, uppvärmning och kylning, byggnader och industri. Hållbarhetskraven för bioenergi skärps, bl.a. med krav på medlemsländer att skydda större kolsänkor. Produktionsanläggningar med mindre kapacitet än 20 MW var undantagna från att följa och rapportera enligt hållbarhetskriterierna för biomassa, men gränsen föreslås nu flyttas till 5 MW.

Göteborg besvarade samrådet (EU31-2020). Göteborg menade att medlemsstaterna borde ges mer flexibilitet. Samrådssvaret argumenterar för att förutsättningarna för förnybar produktion skiljer sig starkt mellan de olika medlemsstaterna. Tillgång till vattenkraft och biomassa, vindkraftsförutsättningar med mera, är resurser som måste kunna brukas på bästa sätt. Direktivet måste därför vara så flexibelt att varje medlemsstat kan nå förnybarhetsmålen på snabbast och effektivast sätt. Utmaningarna skiljer sig inte bara vad gäller naturresurser. Det gäller också saker som uppvärmningsbehov, industristruktur och inte minst hur det befintliga energisystemet är uppbyggt.

Göteborg menar också i samrådssvaret att det är viktigt att skilja på koldioxidinfångning och lagring av fossil koldioxid (CCS) och av biogent koldioxid (BECCS). Stödsystem för CCS kan leda till att utfasningen av fossila bränslen fördröjs eller i vissa fall kanske till och med ökar användningen av fossila bränslen, något som inte bör subventioneras. CCS är en fortsatt oetablerad, kostsam och energikrävande teknik och bör inte användas i stället för att ersätta fossila bränslen med förnybara alternativ. På samma sätt ska inte mål och policy för minskade växthusgasutsläpp konkurrera med dito CCS/BECCS.

Europaparlamentet antog sin rapport i september 2022. I ITRE-rapporten föreslås att hållbarhetskriterierna för biomassa skärps och att man påskyndar tillståndsgivningsprocessen för RES-anläggningar, och kräver att varje medlemsstat utvecklar minst två gränsöverskridande RES-projekt i slutet av 2025. Rapporten föreslår mål för nyckelsektorer som är mer ambitiösa än kommissionens ursprungliga förslag. Rådet antog sin allmänna riktlinje den 29 juni 2022. Rådet lägger det allmänna målet på 40 %, och har lägre ambitioner för sektorsmålen än EU-kommissionens förslag och industriutskottets position. Trialogen pågår.

[Energieffektivitetsdirektivet](#) (EED) från 2012 syftade till att uppfylla EU:s mål om minst 20 % förbättringar av energieffektiviteten senast 2020 jämfört med 2005 års nivåer. Principen om "energieffektivitet först" fastslogs i EED. Under 2018 [reviderades EED](#) för att leverera mot det nya målet om minst 32,5 % energieffektiviseringar fram till 2030 och [revideras nu](#) i förslaget till 36-39 % med anledning av de nya klimatmålen. Förslaget är en ram som fastställer energieffektivitetsmålen och de viktigaste sektorsövergripande åtgärderna såväl som de mer specifika. EED är inriktad på energibesparingar i den offentliga sektorn inklusive skyldigheten att renovera offentliga byggnader mot att bli "nära-noll-energibyggnader" och att hänsyn till energieffektivitet vid upphandling av

varor, tjänster, arbeten och byggnader. Det föreslås nya krav på värme- och kylsystem med minimikrav på fjärrvärme.

Göteborg besvarade samrådet (EU32-2020) och framförde en oro om att individuell mätning av uppvärmning kan föra med sig kostnader och är kontraproduktivt. Detta är i linje med det påverkansarbete som GEO bedrev vid revideringen. I samrådssvaret stödjer Göteborg ambitionen med höjda bindande nationella mål, krav på lokala energieffektivitetsplaner samt renoveringskrav för offentliga byggnader och striktare krav på fjärrvärme- och kylsystem. Under hösten 2021 talade Göteborgs Energi på en workshop arrangerad av EU-kommissionen om sin syn på arbetet med "energieffektivisering först"-principen, på initiativ av GEO. Påverkansarbete i Bryssel genomförs med Stockholm 2022. Eftersom värme ingår i hyran innebär renoveringarna inte nödvändigtvis direkta kostnadsminskningar, utan snarare hyreshöjningar kopplade till renoveringen. Det behöver klargöras om allmännyttan ingår i "offentliga byggnader" eller ej.

GEO hade möten med parlamentariker och DG Energy tillsammans med Göteborgs Energi i mars. Positionen som cirkulerats till europaparlamentariker har samordnats med Stockholm.

Industriutskottet (ITRE) i EP ställer upp mer ambitiösa mål än kommissionens ursprungliga förslag, 40 % -42,5 %. Kommissionen reviderade sitt förslag som en del av sin Repower EU-plan (maj 2022). ITRE-rapporten innehåller mer ambitiösa mål för den offentliga sektorn, som omfattar byggnader som ägs och hyrs av offentliga sektorn.

Rådet enades om en allmän riktlinje den 27 juni 2022. Rådet stödjer de energieffektivitetsmål som anges i kommissionens ursprungliga förslag. Rådets positions mål för renovering av offentliga byggnader skulle bli bindande först efter fyra år och begränsas till byggnader som ägs av offentliga aktörer, inte de som hyrs. Trepartsförhandlingarna pågår.

(Uppdaterad januari 2023)

1.1.2.3 CO2 standarder för bilar och skåpbilar

I [förordning \(EU\) 2019/631](#) regleras utsläppsnormerna för nya personbilar och lätta skåpbilar. Under 2021 presenterade EU-kommissionen uppdaterade utsläppsmål jämfört med 2021: från den 1 januari 2030 gäller 55% utsläppsminskning för personbilar och 50% för lätta skåpbilar och från den 1 januari 2035 gäller 100% för personbilar och 100% för lätta personbilar. Göteborg svarade inte på samrådet (EU16 – 2020) men har antagit ambitiösa mål om att nå en fossilfri fordonsflotta till 2023. Göteborg skrev också under ett [brev](#) till EU-kommissionen, genom Göteborgs Stads Leasing på initiativ av GEO, för att betona vikten av ökade utsläppsminskningar samt träffade kommissionen under våren för att berätta om målet och behovet av en ambitiös EU-agenda. Inför förhandlingen i Europaparlamentet, skickades ytterligare ett brev med små anpassningar till de nya mottagarna. I trialogen kom parterna överens i slutet av oktober 2022, och formellt kvarstår beslut i ministerråd och Europaparlament. Parlamentet har planerat sin slutomröstning till februaris session.

(Uppdaterad januari 2023)

1.1.2.4 Energiskattedirektivet

En ny [energibesättning](#) föreslås på energiprodukter och el, utifrån energiinnehåll och klimatpåverkan, med en EU-gemensam minimibesättning. Det betyder att beskattning ska harmoniseras inom EU. Den ska differentieras för motorbränslen, uppvärmningsbränslen och el, och

införas över tio år med start 2023. Först införs skatt på drivmedel för flyg och sjöfart. Ren teknik ska främjas och undantag och lägre skattesatser som för närvarande uppmuntrar användning av fossila bränslen ska avskaffas. Syftet med de nya reglerna är att minska de skadliga effekterna av energiskattekonkurrens och säkra EU-ländernas intäkter från gröna skatter, som är mindre skadliga för tillväxten än skatt på arbete. Uppdatering av skattelagstiftning kräver enhällighet i EU, vilket kan leda till att direktivet blir svårt att komma överens om. GEO träffade svenska representationen tillsammans med Göteborgs Energi för att diskutera gemensamma ståndpunkter under hösten 2021. I mars 2022 träffade GEO och Göteborgs Energi EU-kommissionens ansvariga direktorat för att diskutera svårigheterna.

(Uppdaterad januari 2023)

1.1.2.6 Gaspaketet – regler om vätgas, metan och lagring

Gaspaketet ingår i "Fit for 55":s andra del och bygger på visionen från [2020 i EU:s strategi för integrering av energisystem](#), EU:s [vätgasstrategi](#) och EU:s [metanstrategi](#). EU avser underlätta användningen av förnybara och koldioxidsnåla gaser, inklusive vätgas, och för att säkerställa energitrygghet. En viktig del av denna omställning är att skapa en konkurrensutsatt vätgasmarknad med egen infrastruktur. Enligt förslaget ska de nationella nätutvecklingsplanerna bygga på ett gemensamt scenario för el, gas och vätgas. EU fastställer [marknadsregler](#) för vätgas som en viktig energiform, även för lagring. Metanutsläppen får en solid rättslig ram så att EU kan bli bättre på att spåra och begränsa gasutsläppen.

Marknadsreglerna kommer att tillämpas i två faser, före och efter 2030, och omfattar tillträde till vätgasinfrastruktur, separering av produktion och transport av vätgas samt fastställande av tariffer. En ny styrningsstruktur i form av det europeiska nätverket av systemansvariga för vätgasnät (ENNOH) kommer att inrättas för att främja särskild infrastruktur för vätgas, gränsöverskridande samordning och uppbyggnad av sammanlänkingsnät, och för att utarbeta specifika tekniska regler. Det kommer att finnas separat rapportering om utvecklingen av vätgasnätet för att säkerställa att uppbyggnaden av vätgassetemet baseras på en realistisk efterfrågeprognos. Det skapas också ett certifieringssystem för koldioxidsnåla gaser.

(Uppdaterad januari 2023)

1.1.2.7 REPowerEU – om minskat beroende av Ryssland och fossila bränslen

Den 18 maj 2022 presenterade EU-kommissionen den så kallade [REPowerEU-planen](#) som ett svar på svårigheterna och den globala energimarknadsstörningen orsakad av Rysslands invasion av Ukraina. REPower EU-planen syftar till att både slutgiltigt stoppa EU:s beroende av ryska fossila bränslen och göra ytterligare framsteg för klimatomställningen.

Som en del av planen föreslogs en rad riktade ändringar av befintlig lagstiftning på energiområdet; direktivet om förnybar energi (RED), direktivet om energiprestanda för byggnader (EPBD) och direktivet om energieffektivitet (EED). Alla tre direktiven är beskrivna ovan eftersom EU redan håller på att revideras som en del av Fit for 55-paketet. Ändringar inkluderas i den pågående processen.

De mesta i paketet gäller RED. Kommissionens förslag höjer den erforderliga andelen förnybara energikällor av EU:s slutliga energiförbrukning till 45 % till 2030. Kommissionens förslag innehåller utökade åtgärder för att påskynda tillståndsförfaranden för nya förnybara kraftverk eller för anpassning av befintliga förnybara energianläggningar. Det föreslås att medlemsstaterna blir skyldiga

att utse förnybara energikällor på är särskilt lämpliga områden så att de kan dra nytta av påskyndade tillståndsförfaranden. Förslaget skulle begränsa grunderna för rättsliga invändningar mot nya anläggningar för förnybara energikällor genom att beakta att produktion av förnybara energikällor, dess anslutning till nätet, själva nätet och tillhörande lagringstillgångar vara av övervägande allmänt intresse för särskilda ändamål.

EPBD föreslås ändras för att skapa en skyldighet för medlemsstaterna att se till att nya byggnader är klara för solenergi och att installera solenergiinstallationer på byggnader. Detta skulle gälla från 2027 för alla nya offentliga och kommersiella byggnader med användbar golvyta större än 250 kvadratmeter och från 2028 för alla befintliga offentliga och kommersiella byggnader av denna storlek. Från 2030 skulle detta krav sträcka sig till att omfatta alla nya bostadshus.

EED föreslås ändras för att säkerställa att medlemsstaterna kollektivt minskar sin energiförbrukning med minst 13 % år 2030, jämfört med prognoserna i 2020 års referensscenario. Detta är mer ambitiöst än kommissionens Fit for 55-förslag om att revidera EED, som föreslog en ytterligare minskning av 9 % på referensscenariot 2020.

Kommissionen har inrättat EU:s energiplattform för att aggregera efterfrågan på energi på regional nivå och underlätta framtida gemensamma inköp av både gas och förnybar vätgas, för att se till att infrastrukturen används på bästa sätt så att gasen flödar dit den behövs mest och för att nå ut till internationella leveranspartner.

Enligt en överenskommelse i slutet av 2022, kommer EU-länder som ansöker om att få ytterligare medel genom en ändrad återhämtnings- och resiliensplan att vara skyldiga att inkludera åtgärder för att spara energi, producera ren energi och diversifiera energiförsörjningen. De nya åtgärderna ska stödja utsatta hushåll, små- och medelstora företag och mikroföretag. EU-länderna ska avsätta minst 30 procent av sina utgifter inom ramen för REPowerEU till projekt som tar itu med befintliga flaskhalsar inom energiöverföring, distribution och lagring samt ökar gränsöverskridande flöden.

(Uppdaterad januari 2023)

1.1.2.8 Spara gas för en trygg vinter

Under sommaren minskade Ryssland ytterligare EU:s tillgång till gas. I juli la EU-kommissionen ytterligare förslag för att vidta åtgärder för att minska både risken och kostnaderna för Europa i händelse av ytterligare eller fullständiga störningar och stärka motståndskraften. Den europeiska planen innebär en minskning av efterfrågan på gas för att minska gasförbrukningen i Europa med 15 % fram till våren 2023. EU-kommissionen uppmanar alla konsumenter, offentliga förvaltningar, hushåll, ägare av offentliga byggnader, kraftleverantörer och industrin kan och bör vidta åtgärder för att spara energi.

Kommissionen föreslår en ny rådsförordning om samordnade åtgärder för att minska efterfrågan på gas, grundad på artikel 122 i fördraget. I den nya förordningen fastställs ett mål för alla medlemsstater att minska efterfrågan på gas med 15 % mellan den 1 augusti 2022 och den 31 mars 2023. Den nya förordningen ger kommissionen möjlighet att, efter samråd med medlemsstaterna, tillkännage en "unionsvarning" om försörjningstrygghet och införa en obligatorisk minskning av efterfrågan på gas för alla medlemsstater. Medlemsstaterna ska uppdatera sina nationella krisplaner senast i slutet av september för att visa hur de avser att uppnå minskningsmålet, och vidare

rapportera till kommissionen om framstegen varannan månad. Medlemsstater som begär solidariska gasleveranser kommer att vara skyldiga att visa vilka åtgärder de har vidtagit för att minska den inhemska efterfrågan.

Kommissionen antar en europeisk plan för minskning av efterfrågan på gas med åtgärder, principer och kriterier för en samordnad minskning av efterfrågan. Planen är främst inriktad på att ersätta gas med andra bränslen och på övergripande energibesparingar inom alla sektorer. Planen innehåller riktlinjer som medlemsstaterna ska ta hänsyn till när de planerar inskränkningar. Den innehåller ett brett spektrum av åtgärder för att minska efterfrågan på gas. Innan begränsningar genomförs bör medlemsstaterna uttömma alla möjligheter till bränslesubstitution, icke-obligatoriska sparsystem och alternativa energikällor. Där så är möjligt bör man prioritera övergång till förnybara energikällor eller renare, mindre koldioxidintensiva eller förorenande alternativ. En övergång till kol, olja eller kärnkraft kan dock vara nödvändig som en tillfällig åtgärd, förutsatt att man undviker långsiktig inlåsning av koldioxid.

En energibesparing som pekas ut som viktig är minskningen av uppvärmning och kylning. Kommissionen uppmanar alla medlemsstater att lansera informationskampanjer för att främja en bred minskning och att genomföra EU:s meddelande om energibesparingar. För att föregå med gott exempel skulle medlemsstaterna kunna kräva en riktad sänkning av uppvärmning och kylning i byggnader som drivs av offentliga myndigheter.
(Uppdaterad januari 2023)

1.1.3 Miljöfrågor

EU:s handlingsplan för nollförorening i luft, vatten och mark, kemikaliestrategin för hållbarhet samt uppdaterade regler för industriutsläpp är tre av de mest centrala delarna för att hantera föroreningar inom EU. Under hösten 2022 presenterades nästa serie av lagförslag i ”nollföroreningsspaketet”, som inkluderar: vattenlagstiftning – reviderade listor över föroreningar i ytvatten och grundvatten, en översyn av EU-reglerna för luftkvalitet och en översyn av avloppsdirektivet. I slutet av året presenterades EU-kommissionens förslag till översynen av EU-reglerna om faroklassificering, märkning och förpackning av kemikalier.

1.1.3.1 Nollföroreningar i luft, vatten och mark

Idag leder luftföroreningar till närmare 400 000 förtida dödsfall, och buller leder till 6,5 miljoner fall av kronisk sömnstörning. Föroreningar utgör också en av de fem främsta orsakerna till förlust av biologisk mångfald. [EU:s handlingsplan för nollföroreningar i luft, vatten och mark](#) ska motverka detta. Handlingsplanen presenterades 2021. Handlingsplanen betonar att principen om att ”förorenaren betalar” ska fortsätta genomsyra EU:s lagstiftning för att möjliggöra omställningen till en hållbar handel. Eftersom nuvarande implementering av EU:s föroreningsslagstiftning konstateras otillräcklig ligger fokus på åtgärder för att öka genomförandegraden.

Göteborg har bland annat framfört att det är viktigt att stärka kopplingen mellan hälsodata och föroreningsdata (EU28 – 2020). Detta är inkluderat i handlingsplanen. I handlingsplanen övervägs också stöd till att återställa natur på sanerade platser för att skapa möjliga grönområden. Stödet regleras i de rättsligt bindande målen för naturåterställning som skulle presenterats i slutet av mars 2022 men som istället presenterades i juni med anledning av kriget i Ukraina. Stödet bedöms kunna hjälpa staden att nå målsättningarna i [Göteborgs nya grönsplan för en nära, sammanhållen och robust stad 2022 – 2030](#).

Under 2022 har EU-kommissionen fortsatt arbetet med att visa hur byggnadsprojekt och digitala tvillingar kan bidra till nollvisionen för föroreningar inom nya europeiska Bauhaus (NEB). Inom bland annat Horisont Europa har EU-kommissionen också riktat finansiering mot detta, i form av utlysningar till innovationsprojekt. Arbetet länkar till Green City Accord, som Göteborg gick med i 2021. Under 2022 har GEO arbetat för att profilera Göteborg inom Green City Accord, vilket bland annat ledde till att staden valdes ut som exempel inom EU-kommissionens "[Bästa praxis](#)"-rapport för vårt arbete med mobilitetsåtgärder och luftkvalitet.

(Uppdaterad januari 2023)

Luftkvalitetsdirektiv

Som en del i arbetet med att säkra en god luftkvalitet för unionens medborgare har EU normer för luftföroreningar. Det pågår nu en översyn av direktiven om luftkvalitet och renare luft i Europa ([2008/50/EG](#) och [2004/107/EG](#)) för att bättre anpassa dessa normer till [Världshälsoorganisationens \(WHO:s\) riktlinjer](#) och öka genomförandegraden. I [utvärderingen](#) från 2019 konstaterades de delvis uppfylla sina mål, men inte inom alla områden.

EU-kommissionens [förslag](#) presenterades i slutet av oktober som en del i nollföroreningspaketet. I förslaget slås de tidigare luftkvalitetsdirektiven samman och blir till ett direktiv. Förslaget innehåller bland annat uppdaterade normer och introducerar en översynsmekanism, där normerna kontinuerligt ska ses över för att vara i linje med aktuell forskning. Samtidigt går förslaget inte hela vägen fram, även det närmar sig WHO:s riktlinjer. Förslaget ska stödja den lokala implementeringen både via så-kallade luftkvalitetsplaner och genom regional samverkan. Cirka två veckor innan förslaget presenterades cirkulerade ett utkast på förslaget som innehöll en artikel med en tydlig ansvarsfördelningsmekanism. Artikeln, som inte fanns med i EU-kommissionens slutliga förslag, hade inneburit att den nationella nivån och europeiska nivån måste stötta det regionala samarbetet. Som förslaget är skrivet nu faller ansvaret på regional och lokal nivå.

Luftkvalitetsdirektiven har haft betydelse för Göteborgs arbete med luft⁴. I stadens Miljö- och klimatprogram finns ambitiösa mål för att säkra en god luftkvalitet för göteborgarna och Göteborg uppfyller redan de europeiska normerna för både kvävedioxid och fina partiklar. Staden ställer sig bakom en uppdatering av luftkvalitetsnormerna till WHO:s rekommenderade nivåer (EU23 – 2021). En uppdatering av normerna skulle också göra direktivet mer relevant för stadens eget miljöarbete.

Under 2021 arbetade GEO med att föra fram Göteborgs erfarenheter till revideringen, bland annat genom att hjälpa Miljöförvaltningen besvara en enkät och att dela med sig av information kring Göteborgs arbete med luftkvalitet till Europaparlamentets utredningstjänst. I december 2022 deltog GEO i ett panelsamtal tillsammans med EU-kommissionen, europeiska miljöbyrån (EEA) SUEZ och civilsamhällsorganisationen HEAL för att prata om uppdateringen och dela med sig av Göteborgs synpunkter på förslagens olika delar.

(Uppdaterad januari 2023)

⁴ Diariernr: 2018-10570

Vattenföroreningar – pågående revidering

Uppdaterade gränsvärde i yt- och grundvatten

Sedan 2000 har ramdirektivet för vatten (vattendirektivet) varit det huvudsakliga instrumentet för vattenskydd i Europa. Vattendirektivet stöts av sina två dotterdirektiv: direktivet om [miljökvalitetsnormer inom vattenpolitikens område](#) (direktivet om prioriterade ämnen) och [grundvattendirektivet](#). Direktivet om prioriterade ämnen ska skydda ytvattnets kemiska status genom att sätta standarder för prioriterade ämnen och kompletterar på så vis vattendirektivet. Grundvattendirektivet innehåller liknande standarder.

EU-kommissionen har inlett en översyn vad gäller kemiska föroreningar och skyldigheten att regelbundet se över listorna med prioriterade ämnen och föroreningar i grundvattnet. Arbetet med detta inleddes i slutet av 2020. EU-kommissionen presenterade sitt [förslag](#) den 26 oktober som en del i föroreningspaketet, tillsammans med avloppsdirektivet. EU-kommissionens förslag syftar främst till att öka skydd för människor och miljön och säkerställa högre grad av genomförande av direktivet. För att skydda människor och miljön läggs en rad substanser till på listan för yt- och grundvatten, såsom pesticider, läkemedel och industrikemikalier medan andra, som konstaterats inte längre utgöra ett hot, tas bort. Direktivet ska också bättre ta i beaktande eventuella cocktail-effekter, där substanser reagerar med varandra i recipient. För att öka genomförandegraden föreslår EU-kommissionen bland annat en obligatorisk övervakningslista för föroreningar i grundvatten och att beslut om att lägga till substanser på listan ska fattas genom ett förenklat lagstiftningsförfarande. Förslaget förväntas leda till ökade kostnader initialt, men den förbättrade vattenkvaliteten kommer på sikt leda till minskade kostnader för vattenreningsaktörer och skattebetalare.

Göteborgs stad har svarat på samrådet (EU20-2021) och framfört att EU-direktiven är relevanta för alla beslutsnivåer men att de behöver implementeras bättre inom EU, med juridiskt bindande målsättningar som möjligt alternativ. Staden framhäver också att principen om att "förorenaren betalar" och försiktighetsprincipen måste genomsyra översynen. Inför utvärderingen 2019 framförde Göteborg att vattendirektivet har ett bra och viktigt syfte⁵, samtidigt som det kunde få en tydligare utformning med uppdaterade och utvecklade miljökvalitetsnormer. Vidare innebär dagens tolkning och tillämpning av direktivet, utifrån [Weserdomen](#), att frågan om vattnets status väger tungt jämfört med andra intressen i stadsplaneringen. Den möjliga målkonflikten som Weserdomen medför ska enligt EU-kommissionen adresseras i revideringen av direktivet om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse.

(Uppdaterad januari 2023)

Direktivet om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse

Direktivet om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse från 1991 ska skydda både människors hälsa och miljön från negativa effekter från utsläpp av avloppsvatten. I [utvärderingen](#) från 2019 konstateras direktivet ha bidragit till att medlemsländerna uppnått mål inom andra vattendirektiv. Direktivet har också främjat den biologiska mångfalden i akvatiska och marina miljöer. Samtidigt konstateras att direktivet behöver uppdateras för att täcka in nya samhällsbehov.

⁵ Diarienummer 2018–1426

Göteborg har i samrådssvaret (EU13-2021) lyft att det är positivt med ett ökat producentansvar, att naturbaserade lösningar är det viktigaste sättet att lösa dagvattenfrågan men att man inte bör rapportera med sensorteknik direkt till EU-nivå.

EU-kommissionens [förslag](#) presenterades i slutet av oktober 2022 som en del i föroreningspaketet. En av de viktigaste delarna i EU-kommissionens förslag är det utökade systemet för producentansvar, som ska leda till bättre genomförande av principen om att förorenaren betalar. EU-kommissionen tänker sig ett liknande system som idag används för fast avfall. Problemet med systemet för fast avfall är att det i praktiken ofta faller på kommunerna att rena restavfall som inte hanteras korrekt. Samtidigt [beräknar](#) Svenskt Vatten att EPR-systemet inte kommer täcka kostnaderna för den avancerade reningen.

Under 2021 inledde GEO en dialog med EU-kommissionens representant som ansvarar för revideringen av direktivet. Under EU:s grönvecka 2021 ordnade GEO ett webinarium "EU Policy and Urban Water Management - Challenges of Implementation" där direktivets utmaningar diskuterades. Som ett resultat av evenemanget erbjöds Göteborg att delta under EU-kommissionens expertmöten i framtagandet av förslaget. Under hösten 2022 deltog Göteborg på möte i Bryssel med Svenskt Vattens managementkommitté, EurEau, SKR och de andra svenska stads- och regionkontoren för att diskutera förslagets påverkan i Sverige.

I Europaparlamentet har direktivet tilldelats ENVI-utskottet, men ingen rapportör har utsetts än. I Rådet diskuterades förslaget i arbetsgruppen för miljöfrågor i början på november, och EU-kommissionen presenterade förslaget för miljøråden den 20 december 2022.

(Uppdaterad januari 2023)

Badvattendirektivet

EU införde regler om att säkerställa rent badvatten i sjöar och hav redan på 1970-talet. Reglerna uppdaterades och förenklades genom [badvattendirektivet \(2006/7/EC\)](#) som också kompletterar [ramdirektivet \(2006/60/EC\) för vatten](#). I badvattendirektivet fastställs bestämmelser för övervakning, klassificering och förvaltning av badvattnets kvalitet på utsedda badplatser och hur denna information ska göras tillgänglig för allmänheten.

I Göteborg finns det 21 kommunala badplatser som provmäts fyra gånger per badsäsong i enighet med EU:s badvattendirektiv. Det är Park- och Naturförvaltningen som ansvarar för mätningarna i staden, ändringar i direktivet vad gäller mätmetoder kan därför påverka förvaltningens arbete.

EU-kommissionen har undersökt direktivets effektivitet, kostnadseffektivitet och samstämmighet med andra direktiv – speciellt med EU:s handlingsplan för nollutsläpp i luft, vatten och mark. Samrådet var öppet fram till den 20 januari 2022, men staden valde att inte besvara samrådet (EU27-2021). EU-kommissionens förslag ska presenteras under första kvartalet 2023.

(Uppdaterad januari 2023)

Skydd av havsmiljön

Enligt [EU:s havsmiljödirektiv](#) ska EU-länderna ta fram strategier för att nå "god miljöstatus" och ha rena, friska och produktiva hav senast 2020. Enligt direktivets Artikel 23 är det dags för EU-kommissionen att se över direktivet. Översynen ska undersöka hur väl direktivet har fungerat hittills

och kommer att utgå från en [rapport](#) om direktivets genomförande från juni 2020. EU-kommissionen förväntas presentera sitt förslag under första kvartalet 2023.

Göteborgs stad har flera styrande dokument med målsättningar som bidrar till friskare hav, såsom avfallsplanen med mål om cirkulära material, stadens energiplan och mål i miljö- och klimatprogrammet om att minska klimatpåverkan från inköp av mat. Miljöförvaltningen ansvarar för implementeringen av havsmiljödirektivet genom [Göteborgs åtgärdsplan för god vattenstatus 2023 - 2027](#). Göteborg har också ansvar för förebyggande åtgärder mot marint skräp och tillsynsansvar.

I Göteborgs samrådssvar (EU19 – 2021) framhålls att havsmiljödirektivet är en viktig del i att hantera marina utmaningar, samtidigt som Göteborg ser att direktivet inte lyckats motverka ohållbara fiskemetoder och att stora mängder marint skräp och mikroplaster fortfarande orsakar problem för marina ekosystem. Göteborg ser också att en stor utmaning är att förbättra genomförandegraden. I Göteborgs remissvar på SOU 2020:83 – Betänkande om Havet och människan⁶ framhålls att det behövs EU-lagstiftning för avancerad rening i kommunalt VA.

GEO har framfört Göteborgs synpunkter på ramdirektivet för en marin strategi under en utfrågning i Regionkommitténs om "Local and Regional Authorities (LRAs) protecting the marine environment". Rapportören visade intresse för Göteborgs synpunkter och GEO samlade in Göteborgs skriftliga åsikter som finns med i [yttrandet](#) från den 7 maj 2021.

(Uppdaterad januari 2023)

1.1.3.2 Handlingsplan för en cirkulär ekonomi

[EU:s nya handlingsplan för cirkulär ekonomi](#) antogs av EU-kommissionen i mars 2020.

Handlingsplanen är en viktig del för att nå målsättningarna inom den gröna given och den innehåller en rad initiativ för att motverka avfall och främja cirkulära processer och hållbar konsumtion.

I handlingsplanen lanserades [Initiativet för Cirkulära städer och regioner](#) (CCRI). Syftet med initiativet är att öka den lokala implementeringen av cirkulär ekonomi inom EU genom att öka synergier mellan existerande projekt, sprida kunskap och visa upp bästa praxis. Under våren 2022 öppnade CCRI en utlysning där städer och regioner kunde ansöka om att bli pilot inom initiativet. GEO har, tillsammans med Göteborgs Stads Leasing AB (GSL), arbetat med stadens ansökan som skickades in i maj. I juli meddelades att Göteborg valts ut från fler än 100 sökande att bli en av de tolv utvalda piloterna. Som pilot går Göteborg före i den cirkulära omställningen och kommer att erbjudas både finansiellt och tekniskt stöd i implementeringen av cirkulära lösningar. Göteborgs pilot fokuserar på hur staden kan bli "den cirkulära kunden" och det pågår nu en kartläggning av vilka behov vi har för att lansera piloten.

I slutet av året presenterade EU-kommissionen arbetsprogrammen för [forsknings- och innovationsprogrammet Horisont Europa för 2023 – 2024](#), där finansiering kommer att riktas mot att genomföra piloter inom CCRI. GEO har kartlagt vilka finansieringsmöjligheter som är relevanta för Göteborg och samarbetar med GSL i arbetet mot en ansökan.

Under 2022 fortsätter implementeringen av handlingsplanen och EU-kommissionen har presenterat en rad lagstiftningsinitiativ. I det första paketet för en cirkulär ekonomi presenterades Initiativet för

⁶ Diarienummer 0486/21

hållbara produkter, EU:s strategi för en hållbar textilindustri, översynen av byggproduktförordningen och ett förslag om att öka konsumentmakten. De viktigaste förslagen för Göteborg finns presenterade nedan.

(Uppdaterad januari 2023)

EU:s strategi för en hållbar och cirkulär textilindustri

Textilindustrin är en prioriterad sektor för att uppnå målen inom den gröna given, på grund av dess resursförbrukning och höga miljöpåverkan. [EU:s nya textilstrategi](#) ska främja både konkurrenskraften och hållbarheten hos EU:s textilindustri. Strategin presenterades i slutet av mars 2022 och innehåller bland annat mål och minimikrav för att trappa upp återbruk och återvinning, åtgärder för att förhindra utsläpp av mikroplaster samt krav inom hållbar upphandling. Strategin ställer också krav på harmoniserade EU-regler om utökat producentansvar för textilier. Eftersom det är en strategi kommer kraven att regleras i andra EU-rättsakter, såsom förordningen om ekodesign för hållbara produkter och EU-kommissionens kommande förslag på översynen av ramdirektivet för avfall.

I Göteborg samlas textilier in vid befintliga återvinningscentraler och staden har en kretsloppspark där det finns en återvinningscentral och tre försäljningsställen. Inför framtagandet av strategin har Göteborg framfört att man är för bindande mål på EU nivå som främjar produkters hållbarhet (EU14 – 2021). Göteborg har också tidigare svarat på Miljödepartementets remiss ”Ett producentansvar för textil (SOU 2020:72)”⁷, och menar att det vore lämpligt med ett EU-gemensamt regelverk för producenter och återvinnare som är verksamma på internationella marknader. Göteborg anser också att EU-nivån kan vara lämplig för att införa gemensamma ekodesignkrav.

(Uppdaterad januari 2023)

Förordningen om ekodesign för hållbara produkter

EU-kommissionen presenterade sitt [förslag](#) till förordningen om ekodesign för hållbara produkter i slutet av mars. Förordningen ska minska den negativa miljöpåverkan från produkter under hela livscykeln och breddar det nuvarande ekodesigndirektivet för energirelaterade produkter till att omfatta nästan alla produkter på EU:s inre marknad. Förslaget anger också ramen för hur ekodesignkrav för dessa ska formas och inkluderar krav på produkternas cirkularitet, energiprestanda och andra miljömässiga hållbarhetsaspekter samt informationskrav genom så kallade ”digitala produktpass”. Förordningen riktar sig till producenter och ska skapa incitament för dessa att bry sig om deras produkters hela värdekedjor.

Enligt Göteborg bör förordningen leda till EU-gemensamma ekodesignkrav, både för textilier och tvättmaskiner (EU09 – 2021), för att motverka att mikroplaster sprids till havet. Göteborg menar också att ett EU-gemensamt regelverk kan vara speciellt lämpligt när det kommer till producentansvar inom detaljhandeln, eftersom det finns en risk att förmedlare etablerar sig utomlands för att slippa ansvar.

Det är svårt att få en tydlig inblick av vad initiativet kommer att innebära eftersom flera av de tekniska detaljerna ska specificeras i kommande produktspecifika delegerade akter. EU-kommissionen planerar att publicera samråd om vilka produkttyper som ska ingå i förordningen. [Samrådet](#) skulle publicerats i slutet av 2022, men är försenat. I Göteborgs remissvar till

⁷ diarienummer 1630/20

miljödepartementet för förordningen om ekodesign för hållbara produkter⁸ framhäver vi att kommuner bör ges möjlighet att lämna in synpunkter på kompletterande EU-regler för ekodesign, inte minst med anledning av stadens ansvar inom tillsynsarbete.

I Europaparlamentet har förordningen behandlats i ENVI-utskottet och ett första [utkast](#) presenterades den 6 december 2022. I Rådet (konkurrenskraft) diskuterades förordningen den 29 september 2022 och ärendet redogjordes för under deras möte den 1 december 2022.

(Uppdaterad januari 2023)

1.1.3.3 **Biologisk mångfald; strategi för 2030 & bindande mål för naturåterställning**
[EU:s strategi för biologisk mångfald för 2030](#) har som mål att alla EU:s ekosystem ska ha god status till 2050. Strategin betonar rollen av grön infrastruktur i städer och fastställer att städer med minst 20 000 invånare ska ta fram så-kallade stadsförgröningsplaner. Planerna ska säkerställa att ekosystem och biologisk mångfald tas med i den lokala stadsplaneringen. För Göteborgs del motsvarar detta den nya [Översiktsplanen](#), där grönområden klassificerats enligt deras särskilda karaktär tillsammans med rekommendationer för området, samt stadens Miljö- och klimatprogram 2021–2030 och [nya grönplan för en nära, sammanhållen och robust stad 2022 – 2030](#).

EU-kommissionens presenterade sitt [förslag](#) till EU:s naturåterställningsförordning den 22 juni 2022. Lagen är den första i sitt slag eftersom den fastställer bindande mål för naturåterställande. Enligt förslaget ska medlemsländerna ta fram nationella planer för att återställa 20% av land och hav till 2030 och för alla ekosystem i behov av återställande till 2050. För städer gäller; ingen förlust av grön infrastruktur till 2030; 3% ökning av total yta som täcks av grön infrastruktur till 2040; 5% ökning till 2050; minst 10% urban krontäckning och en nettoökning av grön infrastruktur i städer som integreras i existerande och framtagande av ny infrastruktur. Lagen behöver godkännas av Europaparlamentet och Rådet.

Göteborg har svarat på samråd (EU1-2021 och EU2-2021) och framhåller att den tidigare strategin för biologisk mångfald har lett till positiva effekter i vårt miljöarbete, såsom via artskyddsförordningen och genom tillämpning av fridlysningsbestämmelser, men att strategin i stort inte lyckats stoppa förlusten av biologisk mångfald. Vidare framhåller Göteborg att kopplingen till den kommunala nivån har varit osynlig i de flesta delarna av strategin, något som EU-kommissionen försökt åtgärda i deras förslag. I stadens [remissvar](#) till miljödepartementet ställer sig Göteborg positiva till förslaget inriktning. Även om det är svårt att avgöra hur förslaget i sin helhet kommer att påverka städer, eftersom en stor del av arbetet och vilka ekosystem som ska prioriteras kommer att beslutas om i de nationella återställningsplanerna. Det är därför viktigt att dessa tas fram i dialog med städerna från ett tidigt skede. Göteborg noterar också att förslaget om restaurering av urbana ekosystem skiljer sig från övriga ekosystem, då åtgärderna fokuserar på yta och omfattning snarare än restaurering. Förslaget tar heller inte i beaktande hur sammankopplade den urbana gröna infrastrukturen är, där Göteborg arbetar med att stärka stadens gröna kilar.

Under hösten 2022 har GEO arbetat för att Göteborgs synpunkter ska tas med i Regionkommitténs [yttrande](#), genom kontakt med deras ansvarige handläggare, att dela skriftliga synpunkter och delta i deras utfrågning den 14 november. GEO har också träffat EU-kommissionens handläggare, med

⁸ diarienummer 0519/22

ansvar för artikeln om urban grön infrastruktur, och handläggare från de gröna/EFA i Europaparlamentet. Tillsammans med andra svenska och finska stads- och regionkontor och SKR deltog GEO på ett möte med Sveriges och Finlands ständiga representationskontor i Bryssel för att diskutera definitionen av "urbana områden" som omfattas av förordningens krav för grön infrastruktur i städer. Kontoren har tagit vidare dessa diskussioner i Rådet. GEO har även fört fram synpunkter till Eurocities inför deras framtagande av ändringsförslag till ENVI-utskottets rapport.

Biologisk mångfald är också ett av fem tematiska områden inom Green City Accord, ett initiativ som Göteborg gick med i under 2021. Sedan dess har GEO arbetat med att profilera Göteborg inom initiativet, vilket bland annat lett till att staden blev bjuden att delta på ett event i Bryssel tillsammans med EU:s miljökommissionär Virginijus Sinkevičius hösten 2021. Som ett resultat av det här arbetet lyftes också Göteborg på initiativets hemsida som [bästa praxis](#) under våren 2022.

(Uppdaterad januari 2023)

1.1.4 Hållbar finansiering – EU:s taxonomi och företags hållbarhetsredovisning

EU:s [förordning för hållbar finansiering](#) (taxonomi) är en central del i den gröna given. Taxonomin är tänkt komplettera offentliga investeringar i den gröna omställningen, genom att kanalisera privata investeringar mot gröna och hållbara projekt och därmed finansiera den omställningen som behövs. Förordningen konkretiseras med listor med krav och definitioner i delegerade akter. Dessa blir världens första klassifikationssystem för hållbar ekonomi och för att styra investeringar.

Taxonomin gäller för aktörer på kapitalmarknaden och därmed motsvarande gröna projekt och investeringar samt företags hållbarhetsredovisning. Vi vet ännu inte vad det kan bli för "smittoeffekter" på annan EU-reglering, men EU-kommissionen har gett uttryck för att taxonomin ska få genomslag i EU-finansiering. t.ex. inom investeringsplanerna för 100 klimatneutrala städer, och för utbetalning i enlighet med nationella återhämtningsplanerna.

Första [delegerade akten som rör de två klimatmålen](#), publicerades [i april 2021](#), är två av sex listor om vilka typer av verksamheter som anses bidra till miljömål. De är tänkta att vara till hjälp för att informera investerare om vilka investeringar som finansierar miljömässigt hållbara ekonomiska verksamheter. Kraven syftar till att förbättra investerarnas förtroende och medvetenhet om dessa finansiella produkters eller företagsobligationers miljöpåverkan, skapa synlighet och motarbeta risken för gröntvättning, dvs. beskriva en produkt som miljövänlig när den i själva verket inte uppfyller grundläggande miljönormer.

Synpunkter på utkastet till [delegerad akt](#) öppnade i november 2020 (EU36-2020).

Stadsledningskontoret, Göteborgs Energi, Renova och Kretslopp- och vatten skickade in kommentarer. Göteborgs Energi skrev också ett brev till kommissionen, och GEO arrangerade ett möte för Göteborgs Energis VD med ansvarig tjänsteman på politisk nivå i kommissionen. Synpunkter som förts fram i de respektive svaren är bland annat att den delegerade akten inte är teknikneutral, ställer för höga krav på administration samt upplevs ha orimliga krav på fastigheter, vattenrening och bioenergi. GEO har under 2021 och 2022 fortsatt att informera de berörda i Göteborg om utvecklingen, och har samtalat med parlamentariker om Göteborgs synpunkter. Efter att varken rådet eller europaparlamentet protesterat mot den delegerade akten trädde den i kraft.

EU-kommissionen har presenterat en ny uppdaterad [strategi för hållbar finansiering](#). Strategin omfattar sex åtgärdsområden:

1. Den befintliga verktygslådan för hållbar finansiering ska utökas för att göra det lättare att skaffa finansiering för omställningen
2. Små och medelstora företag och konsumenter ska bli mer delaktiga genom att få rätt verktyg och incitament att skaffa finansiering för omställningen
3. Motståndskraften i det ekonomiska och finansiella systemet mot hållbarhetsrisker ska stärkas
4. Finanssektorns bidrag till hållbarhet ska öka
5. Integriteten i EU:s finansiella system ska säkerställas och en ordnad omställning till hållbarhet övervakas
6. Internationella initiativ och standarder för finansiering av hållbar finansiering ska tas fram och EU:s partnerländer stödjas

Kommissionens externa expertplattform för hållbar finansiering inledde under sommaren 2021 de två första konsultationerna om utveckling av taxonomin, som handlar om hur taxonomiförordningens tillämpningsområde kan utvidgas till att omfatta bl.a. [miljöskadliga verksamheter \(den så kallade bruna listan\) och sociala mål](#).

De resterande fyra miljömålen utreds. Inför samrådet har GEO samtalat med EU-kommissionen om energiutvinning från avfall, samt delat forskningsartiklar om den typen av verksamhet. GEO har samarbetat främst med Avfall Sverige och nordiska energibolag. Plattformen har presenterat sina förslag, och EU-kommissionen förväntas att presentera utkast till delegerad akt under mars 2023.

EU-kommissionen har också presenterat ett [förslag om en EU-standard för gröna obligationer](#) som innebär att det införs en frivillig kvalitetsstandard för obligationer som finansierar hållbara investeringar. EU-standard för gröna obligationer (EUGBS) innebär att det fastställs en frivillig kvalitetsstandard för såväl företag som statliga emittenter som ska göra det lättare att locka hållbara investeringar. EU-standard för gröna obligationer ska fungera som ett bästa tillgängliga riktmärke för hur företag och myndigheter kan skaffa finansiering på kapitalmarknaderna för ambitiösa investeringar, men samtidigt uppfylla hårt ställda krav på hållbarhet och skydda investerarna mot grönvaskning. Gröna obligationerna ska stämma överens med EU-taxonomin, och därmed minska risken för grönvaskning. Eftersom det är ett förslag på förordning kommer den behandlas i Europaparlamentet och i rådet. Göteborg var tidigt ute med gröna obligationer.

Kommissionen antog nyligen den delegerade akten om den [information som finansiella och icke-finansiella företag ska lämna om hur hållbar](#) (NFRD) deras verksamhet är baserat på artikel 8 i EU-taxonomin. Huvudsyftet är att göra det möjligt för investerare, konsumenter och andra intressenter att utvärdera företags icke-finansiella resultat och att uppmuntra dessa företag att utveckla ett mer ansvarsfullt förhållningssätt till affärer.

Akten innehåller närmare bestämmelser om vad, hur och i vilken form stora finansiella och icke-finansiella företag ska informera om när det gäller hur stor andel av deras verksamhet, investeringar

eller utlåningsverksamhet som är i överensstämmelse med EU-taxonomin. Icke-finansiella företag måste lämna information om hur stor andel av deras omsättning, kapital och rörelsekostnader som är knuten till miljömässigt hållbar ekonomisk verksamhet såsom detta definieras i taxonomiförordningen och i den delegerade klimatakten, som formellt antogs den 4 juni 2021, samt alla framtida delegerade akter om andra miljömål.

Den 21 april 2021 presenterade kommissionen sitt förslag till ett direktiv om företagens hållbarhetsrapportering (CSRD), som syftar till att revidera och stärka de befintliga reglerna som införts genom direktivet om icke-finansiell rapportering (NFRD), och att på sikt få till hållbarhetsrapportering i nivå med finansiell rapportering. Företag kommer att behöva rapportera om hur hållbarhetsfrågor påverkar deras verksamhet och deras verksamhets inverkan på människor och miljö. Förslaget utvidgar EU:s krav på hållbarhetsredovisning till alla stora företag och alla börsbolag.

Den 4 april antog EP sin förhandlingsposition. Den 24 februari antog rådet sin generella riktlinje. Redan den 21 juni hade dialogerna lett till en politisk överenskommelse. Slutomröstning har genomförts. Den 16 december 2022 publicerades lagen i OJ och träder i kraft tjugo dagar efter publiceringen.

(Uppdaterad januari 2023)

1.1.5 Hållbar och smart mobilitet

I europeiska städer orsakas allt fler problem av transport och trafik. Frågan om hur man kan öka rörligheten och samtidigt minska trängseln, olyckorna och föroreningarna är en utmaning för alla städer. [Stadstrafik](#) står för 40% av alla koldioxidutsläpp från vägtransporter och upp till 70% av andra transportföroreningar. EU-kommissionen har föreslagit strängare krav på utsläpp av luftföroreningar från fordon med förbränningsmotorer och reviderar lagstiftningen om utsläpp av koldioxid. EU-kommissionen har föreslagit en utökning av EU:s handel med utsläppsrätter till vägtransporter. 2027 inleds EU ETS-utsläppshandel för transportsektorn, detaljerna förhandlas fram under våren 2023. Nya utsläppsregler för fordon innebär enbart nollutsläppsbilar från år 2035 med en viss öppning för hållbara biodrivmedel och e-bränslen. Kommissionens förslag på utsläppskrav för lastbilar och bussar kommer februari 2023, troligen med utfasning av stimulans för eldrift till 2029 och en mycket begränsad roll för biobränslen.

Investeringar inom forskning och innovation för mobilitet är väsentligt för att uppnå klimatneutralitet. I EU:s [strategi](#) för transportpolitiken betonas att digitalisering och hållbarhet för mobilitet går hand i hand. Digitalisering kommer att göra transporter mer hållbara med innovativa idéer som automatiserad rörlighet och smarta system för trafikstyrning. Andra mål som kommissionen vill nå är att mer gods bör transporteras med sjöfart och järnväg, att föroreningar ska minska och att kostnader återspeglar graden av miljöpåverkan.

Utvecklingen av infrastrukturen för cyklar är en viktig del då det ses som ett grönt och hållbart transportalternativ till bilen. Aktiva transportslag, som cykling, har ökat och städer har meddelat att de har uppfört 2 300 km ny cykelinfrastruktur. Detta bör, enligt EU-kommissionen fördubblas under de kommande tio åren, i riktning mot 5 000 km säkra cykelvägar. Enligt Göteborgs trafikstrategi är

målet att det hållbara resandet ska öka till år 2035 och att minst 35% av resorna ska göras med gång och cykel samt att minst 55% av de motoriserade resorna ska göras med kollektivtrafik. Staden tar fram årliga handlingsplaner för cykel. I nuläget visar stadens uppföljning att utvecklingen av färdmedelsandelar inte går i linje mot målet 2035.

Ett samråd (EU 14–2020) om transportstrategin besvarades inte av Göteborg, men staden har varit aktiv bland annat genom POLIS-nätverket. GEO har träffat kommissionens ansvariga avdelning tillsammans med representant för trafikkontoret.

Städer är en viktig aktör för att uppnå kommissionens mål då många initiativ görs på lokal nivå. En specifik [strategi för stadstrafik](#) presenterades i slutet av 2021. Samrådet om ramverket för stadstrafik (EU 17-2021) besvarades och Göteborg framförde att det behövs fler innovativa sätt att finansiera projekt för mobilitet i städer och att geofencing kan bidra till att öka trafiksäkerheten.

Ramverket för stadstrafik lyfter de så kallade urbana noderna, och ställer krav på att städer som Göteborg ska ha en ”plan för hållbar mobilitet”, integrera hållbara urbana logistikplaner i den övergripande och samla in relevant data. Antalet utpekade urbana noder ökas till 424. Kraven att ha en plan för hållbar mobilitet och formkraven på sådana skrivs in i TEN-T förordningen som beskrivs nedan. EU-kommissionen menar att lokala myndigheter bör ha tillgång till stöd för att på ett bättre sätt koppla samman gränsöverskridande transportstrategier med planer för hållbar mobilitet i städerna, kapacitetsutbyggnad och utbildning och bättre stadsplanering. Den vägledande principen är att det behövs en starkare bas av kollektiva transporter/kollektivtrafik, bättre möjligheter till aktiv mobilitet (t.ex. gång och cykling) och effektiva utsläppsfria lösningar för logistiken i städer och lokal varudistribution.

(Uppdaterad januari 2023)

1.1.5.1 ITS-direktivet

Det sjätte flaggskeppsinitiativet i EU:s transportstrategi rör uppkopplad automatiserad multimodal mobilitet. En del av detta är att EU behöver dra nytta av smarta digitala lösningar och intelligenta transportsystem (ITS) fullt ut. Intelligenta transportsystem (ITS) innefattar bland annat webbverktyg för reseplanering för människor och gods, nulägesinformation om trafikstockningar, varningssystem mellan cyklisterna och bilister, system för självkörande bilar. I december 2021 presenterades ett förslag på uppdatering av [ITS-direktivet \(2010/40/EU\)](#).

ITS-systemen behöver samordnas för att öka/skapa interoperabilitet. Det övergripande målet med [uppdateringen av direktivet](#) är att öka spridningen och den operativa användningen av ITS-tjänster över hela EU för att minska negativa effekter av vägtransporter. EU-kommissionen vill öka interoperabiliteten och gränsöverskridande användning och lösa frågor relaterade till tillgänglighet och delning av data.

EU ser en möjlighet för antagande av gemensamma specifikationer, icke-bindande åtgärder och standarder inom befintliga prioriterade områden, samt utreder möjligheten att stärka bestämmelserna om ITS-tjänsteleverantörers rättigheter och skyldigheter om rättvisa och icke-

diskriminerande ITS-tjänster (till exempel för MaaS⁹-leverantörer av digitala tjänster), för att fastställa datamekanismer för delning och rättvis användning.

Samrådet (EU 27-2020) besvarades av trafikkontoret som också deltagit vid EU-kommissionens online-workshop om direktivets revidering genom inbjudan via GEO.

Den 24 maj 2022 publicerades transportutskottets rapport om förslaget. I november 2022 röstade Europaparlamentet om sin rapport. Rådet antog sin allmänna riktlinje i juni.

(Uppdaterad januari 2023)

1.1.5.3 TEN-T-förordningen och CEF investeringar

Det transeuropeiska nätverket (TEN-T) syftar till att utveckla ett europeiskt nätverk av vägar, järnvägslinjer, inre vattenvägar, sjöfart, hamnar, flygplatser och järnvägar. Den består av två lager, det övergripande nätverket, och stomnätet (viktigaste förbindelserna borde vara färdiga före år 2030). De nuvarande allmänna riktlinjerna för utvecklingen av [TEN-T fastställdes genom förordning nr 1315/2013](#) och stöds av ett särskilt finansiellt instrument, Connecting Europe Facility (CEF). [CEF-förordningen](#) i den nya EU-budgeten är nu beslutad.

EU-kommissionen öppnade under 2019 utvärderingen av TEN-T-förordningen som SLK svarade på i juni samma år (EU04-2019). Samrådet för TEN-T öppnades under våren 2021 (EU08-2021) och besvarades. STRING-nätverket har antagit en position. Inom STRING:s Brysselkontor-nätverk är GEO en självklar samverkanspartner för påverkansarbete och STRING-kontoren har en gemensam påverkansplan med gemensamma aktiviteter. GEO är också aktiv inom POLIS/ERRIN som tagit fram en gemensam position, som kommunicerats med Europaparlamentet och i viss utsträckning Rådet.

Förslaget innehåller nya krav på urbana noder, såsom Göteborg. Lagen ställer krav på att planerna för hållbar urban mobilitet ska omfatta nya mål t.ex. om att uppnå nollutsläpp, laddmöjligheter och för noll döda i trafikolyckor, samt integrera plan för stadslogistik.

(Uppdaterad januari 2023)

2. Hållbar samhällsutveckling

2.1 Den europeiska pelaren för sociala rättigheter

Den europeiska pelaren för sociala rättigheter lanserades i Göteborg 2017 och innehåller tjugo principer som ska bidra till att EU har rättvisa och välfungerande arbetsmarknader. Dessa principer är fördelade på tre områden:

- [Lika möjligheter och tillgång till arbetsmarknaden](#)
- [Rättvisa arbetsvillkor](#)
- [Social trygghet och inkludering](#)

I april 2021 presenterade EU-kommissionen en [handlingsplan för den sociala pelaren](#), som ska bidra till implementeringen av de 20 principerna. Handlingsplanen har tre prioriteringar: fler och bättre jobb; kompetenser och jämlikhet; socialt skydd och social inkludering. Planen innehåller också konkreta åtgärder som under andra halvan av 2022 levererats t.ex. [en europeisk omsorgsstrategi](#) och

⁹ Transport som tjänst (*eng.* Mobility as a service)

rådsrekommendationen för [vägar till en framgångsrik skolgång](#). I november 2022 anordnade EU-kommissionen den första, i vad som avses bli ett årligt inslag, EU Employment and Social Rights Forum som ett sätt att sätta sociala frågor på EU-nivå i fokus. Konferensen hade sociala frågor i den gröna omställningen som tema och markerade även 5års dagen sedan den sociala pelaren lanserades i Göteborg.

Genomförandet av den europeiska pelaren för sociala rättigheter är ett ansvar som delas av EU-institutionerna, nationella, regionala och lokala myndigheter, arbetsmarknadens parter och civilsamhället. EU-initiativ tagna under den sociala pelaren är sällan lagstiftande eller bindande utan bygger på rekommendationer och att gemensamt arbeta gentemot de utsatta målen.

Även om arbetet med implementeringen av den sociala pelaren fortsätter, så har kriget i Ukraina och dess konsekvenser fått mer uppmärksamhet än implementeringen av den sociala pelaren.

(Uppdaterad januari 2023)

2.1.1 Kompetensförsörjning

Dagens arbetsmarknad står inför utmaningar så som ökad digitalisering, en åldrande befolkning och behov av klimatomställning vilket ställer krav på kompetensförsörjningen för att undvika framtida kompetensluckor och mismatchningar på den europeiska arbetsmarknaden.

[Den uppdaterade kompetensförsörjningsagendan](#) för hållbar konkurrenskraft, social rättvisa och motståndskraft presenterades i juli 2020. Initiativet ska förverkliga den första principen i den europeiska sociala pelaren: rätten till utbildning och livslångt lärande. Strategin innehåller kvantitativa målsättningar att uppnå inom 5 år för upplärande och omskolning samt tolv åtgärder för att stärka unionens kompetensutveckling; så som lanserandet av [Europass plattformen](#), ett [initiativ för individuella utbildningskonto](#), och fokus på att identifiera de kompetenser som behövs för att klara av den gröna och digitala omställningen.

Göteborgs stad besvarade samråden EU 11-2021 Mikromeriter – större möjligheter till livslångt lärande och jobb och EU 12-2021 Kompetensutveckling – individuella utbildningskonton för lättare tillgång till vuxenutbildning, som båda är initiativ kopplade till kompetensförsörjningsagendan. Göteborg ställer sig positiv till förslaget att etablera ett EU-system för mikromeriter då det bland annat gör "det enklare för arbetsgivare och utbildningsanordnare att förstå studerandes och arbetstagares kompetenser och färdigheter". När det gäller individuella utbildningskonton anser Göteborg inte att EU-initiativet åtgärdar de problem som initiativet ämnar åtgärda - så som att ta itu med den tidsbrist som påverkar deltagandet i utbildning. Detta innebär dock inte att Göteborg inte ser ett visst mervärde i initiativet som t.ex. en ökad överförbarhet och erkännande av utbildningsresultat mellan EU:s medlemsstater. EU-kommissionen presenterade sina förslag för mikromeriter och kompetensutveckling i december 2021.

I och med kompetensförhöjningsagendan har EU åtagit sig att även finansiellt stötta medlemsländernas kompetensförhöjandeinsatser som bidrar till att uppnå målen i kompetensagendan. Detta görs genom öronmärkta medel i huvudsakligen ESF+, ERASMUS, återhämtningsfonden och InvestEU-fonderna. EU har höjt sina investeringar till utbildnings- och kompetensförhöjandeinsatser trefaldigt under budgetperioden 2021-2027 från tidigare perioden

2014-2020 med en dubbelt så stor Erasmus+ budget och den nya återhämtningsfonden; demonstrativt av EU:s satsningar på området.

Under ordförande Von der Leyens tal till unionen utnämndes år 2023 till det europeiska året för kompetens, framför allt yrkesutbildning. Detta innebär att dessa områden får speciellt fokus under nästa år.

(Uppdaterad januari 2023)

2.1.2 Den europeiska ungdomsgarantin

Enligt [siffror från Eurostat oktober 2022](#) går arbetslöshetsnivån ner i EU och ligger nu på 6,0% till skillnad från 6,6% från oktober 2021, och 15,1% bland ungdomar där trenden dessvärre går uppåt. I november 2022 låg [arbetslösheten och ungdomsarbetslösheten i Göteborg](#) enligt BRG på 7,1%. Vi ligger därmed över både EU-genomsnittet och [Sverige-genomsnittet](#) (6,6%) för arbetslösa, men långt under EU genomsnittet för ungdomsarbetslöshet.

Genom en [rekommendation](#) i 2013 introducerade ministerrådet den europeiska ungdomsgarantin. Syftet med garantin är att minska ungdomsarbetslösheten i EU genom att säkerställa att ungdomar mellan 15-25 år i EU blir erbjudanden anställning, fortsatt utbildning, lärlingsplats eller praktikplats inom fyra månader av arbetslöshet/avklarad grundutbildning. [Den förstärkta ungdomsgarantin](#) presenterades i juli 2020 vilket utökade målgruppen för ungdomsgarantin till att inkludera ungdomar upp till 29 år, istället för enbart upp till 25 år, och riktar sig specifikt till ungdomar utan utbildning. EU-medel för att finansiera arbetet med ungdomsgarantin har tillgängliggjorts genom både EU:s långtidsbudget och återhämtningsfonden.

Ett paket för stöd till [ungdomssysselsättning](#) presenterades även den i juli 2020 och identifierar följande fyra områden som ska stötta ungdomars väg mot anställning:

- Förstärkning av ungdomsgarantin och ökning av möjligheterna att nå utsatta ungdomar
- Skapa modernare, attraktivare, flexibla och mer anpassade system för den digitala och gröna ekonomin
- Stärkta insatser för lärlingsutbildningar
- Stimulansåtgärder för nyanställningar och startbidrag (kort sikt), samt kapacitetsuppbyggnad (lång sikt), och på medellång sikt etablera ett nätverk för unga entreprenörer och företagsinterna utbildningscentrum

Under 2023 ska även [EU:s ungdomsstrategi för 2019–2027](#) utvärderas genom ett offentligt samråd. Strategin ämnar att:

- uppmuntra unga människor att delta i det demokratiska livet
- stödja socialt engagemang och samhällsengagemang
- se till att alla unga har de resurser de behöver för att spela en aktiv roll i samhället.

(Uppdaterad januari 2023)

2.1.2 Konsumentagendan

Under de senaste femtio åren har EU infört åtgärder och regler för en mycket hög skyddsnivå och starka rättigheter för konsumenter. [Den nya strategin för konsumentpolitiken](#) publicerades i

november 2020. Strategin visar hur konsumenters rättigheter kan främjas samtidigt som både konsumentskyddet och motståndskraften stärks både under och efter pandemin.

Strategin innehåller prioriteringar och nyckelåtgärder. Det gäller t.ex. ett nytt lagstiftningsförslag som ska ge konsumenterna bättre information om hållbarhet, och anpassning av den befintliga lagstiftningen till den digitala omställningen.

Inför utformandet av denna strategi utlyste EU-kommissionen ett samråd (EU 13-2020) som Göteborgs Konsument- och medborgarservice svarade på. Göteborg betonade att de tre viktigaste prioriteringarna i framtidens konsumentpolitik var bättre stöd för konsumenter för hållbarare och miljövänligare konsumtion, skydda sårbara konsumenter, och förstärkt tillgång till rättsligprövning för konsumenter.

I den nya strategin för konsumentpolitiken och handlingsplanen för den cirkulära ekonomin vill EU främja reparation och mer hållbara produkter på marknaden. Göteborg instämmer i behovet av mer reparerbara och hållbara produkter, vilket lyftes i stadens svar på samråd (EU 01-2022). [Det kommande förslaget för hållbar varukonsumtion](#) syftar till att främja en mer hållbar användning av varor under hela deras livslängd samt uppmuntra konsumenter att göra mer långsiktiga val. Förslaget förväntades presenteras under det tredje kvartal i 2022, men har försenats.

(Uppdaterad januari 2023)

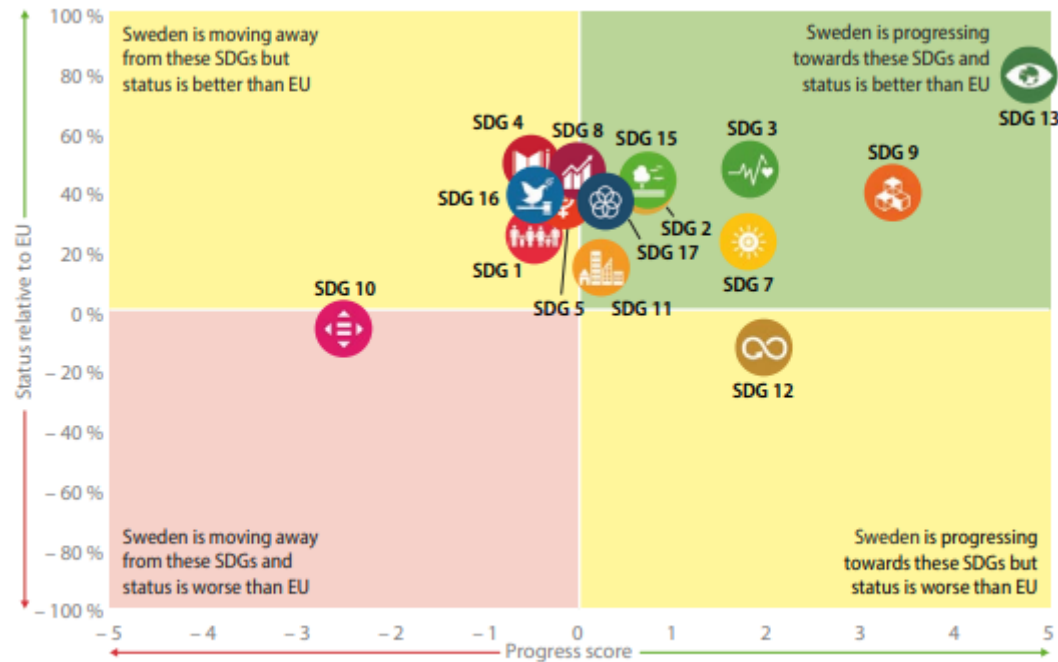
2.1.3 Den europeiska planeringsterminen och landrapporten

Den europeiska planeringsterminen är EU:s instrument för att samordna medlemsländernas ekonomiska och sociala politik för att se till att unionen arbetar mot samma övergripande mål. Genom den europeiska planeringsterminen så ska bland annat medlemsstaternas arbete med Agenda 2030 följas upp. Det arbetet påbörjades 2020, men 2021 skiftade fokuset på planeringsterminen till covid-återhämtningen.

Under 2022 återgick planeringsterminen att adressera den breda samordningen av den ekonomiska politiken och sysselsättningspolitiken, samtidigt som processen anpassades till kraven för genomförandet av faciliteten för återhämtning och resiliens. Hur arbetet med att genomföra de nationella återhämtnings- och resiliensplanerna går kan följas via [denna resultattavla](#).

I maj 2022 presenterades den europeiska planeringsterminens vårpaket som innehåller [Sveriges landrapport](#), Sveriges [landspecifika rekommendationer](#), och [uppföljning av EU:s arbetet med Agenda 2030](#) (se Sveriges resultat på bilden nedan). Sverige uppmuntras bland annat att minska våra bestående utbildningsklyftor för utsatta grupper och ytterligare minska beroendet av fossila bränslen genom att investera i förnybar energi och elektrifiering.

Figure 18.28: Sweden

Source: Eurostat

EU-kommissionen kommenterar även vissa [medlemsstaters makroekonomiska obalanser](#) när de orsakar oro. Tillsammans med nio andra medlemsstater har Sverige, som vanligt, flaggats som problematisk då EU-kommissionen identifierat obalanser som relaterar till bostadsmarknaden. EU-kommissionen noterar även i sina kommentarer på Sveriges nationella plan för återhämtning och resiliens att vår plan är bristfällig när det gäller åtgärder som ämnar adressera dessa obalanser på bostadsmarknaden.

I 2022s höstpaket [presenterades kommissionens årliga hållbara tillväxtöversikt 2023](#) som lägger dagordning för den samordnade ekonomiska politiken. Under 2023 ligger prioriteringarna på att, på kort sikt, förmildra de negativa konsekvenserna av energichocker, fortsätta stötta hållbar och inkluderande tillväxt samt öka motståndskraften på medellång sikt. Samtidigt ska flexibiliteten att hantera nya utmaningar bibehållas.

Även om utformandet av den europeiska planeringsterminen och landrapporten för Sverige ligger på nationell nivå är den intressant för Göteborg att bevaka och föra dialog kring eftersom dessa påverkar strukturfondernas inriktning, och således påverkar vilka projekt Göteborg kan söka finansiering för.

(Uppdaterad januari 2023)

2.2 Medborgerliga fri- och rättigheter

EU-kommissionens ambition är att göra EU till en jämlikhetsunion - där alla medborgare oavsett kön, ålder, etnicitet, funktionsvariation, religion eller sexuell läggning ska ha samma möjligheter. Med utgångspunkt i [den sociala pelarens 20 principer](#) har EU-kommissionen presenterat ett antal initiativ och målsättningar som ämnar att samordna medlemsländerna när det gäller utvecklandet av medborgliga fri- och rättigheter. Genom att bidra med lokal kunskap från Göteborgs verksamheter, samt integrera EU-mål i egna handlingsplaner så bidrar Göteborg till att bygga ett socialt rättvist

Europa genom en bättre vardag för alla göteborgare. De mest relevanta initiativen på området medborgerliga fri-och rättigheter för Göteborgs stad beskrivs nedan.

2.2.1 Ett europeiskt utbildningsområde 2025

Det huvudsakliga ansvaret för utbildnings- och kulturpolitik finns hos medlemsländerna, på nationell, regional och lokal nivå. EU har dock spelat en viktig komplementär roll under årens lopp, särskilt när det gäller gränsöverskridande verksamhet. Exempelvis har Erasmusprogrammet (Erasmus+-programmet sedan 2014) under 30 års verksamhet, hjälpt nio miljoner människor att studera, undervisa eller arbeta som volontärer i ett annat land.

Under det senaste årtiondet har EU också utvecklat en rad mjuka politiska instrument för att hjälpa medlemsländerna när de utformar sina nationella utbildningsstrategier. Sedan 2000 samarbetar medlemsländerna inom den strategiska ramen för europeiskt utbildningssamarbete, där de fastställer gemensamma mål och riktlinjer.

Det var under toppmötet i Göteborg 2017 när den europeiska pelare för sociala rättigheter antogs som nationella ledare enades om att det skulle skapas ett gemensamt europeiskt utbildningsområde för att underlätta samarbetet mellan medlemsstater för att bygga bättre, starkare och mer inkluderande utbildningssystem för både barn och vuxna. Fokus på arbetet att skapa ett europeiskt utbildningsområde ligger på:

- Förbättrandet av kvaliteten och jämlikheten inom allmän och yrkesinriktad utbildning
- Lärare, utbildare och skolledares utveckling
- Digital utbildning
- Grön utbildning
- Utbildning som en dimension av geopolitik

Under 2022 presenterade EU-kommissionen rekommendationen "[Vägar mot en framgångsrik skolgång](#)" som ska främja bättre skolresultat bland alla unga i EU och en rådsrekommendation med fokus på grupper som riskerar att underprestera. Enligt rekommendationen är det viktigt att anta en så kallad "whole school approach" till utbildning, något som testas på bland annat Skogomeskolan i Göteborg. För första gången involverar denna utbildningsrekommendation dessutom en fokus på elever och lärares välbefinnande; ett växande problem på utbildningsområde i skuggan av pandemin. Ett annat relevant EU-verktyg för Göteborg som skapats under detta initiativ är [den europeiska verktyglådan för skolor](#); en gemensam nätresurs av material och inspiration för alla som arbetar på skolor runt om i EU.

En halvtidsutvärdering av implementerandet av det europeiskt utbildningsområde planeras under 2023, men det är ännu osäkert om det kommer ske genom ett öppet eller riktat samråd. Genom [detta övervakningsverktyg](#) går det att följa hur varje medlemsland levererar gentemot den europeiska utbildningsmålen.

(Uppdaterad januari 2023)

2.2.2 Handlingsplan för integration och inkludering

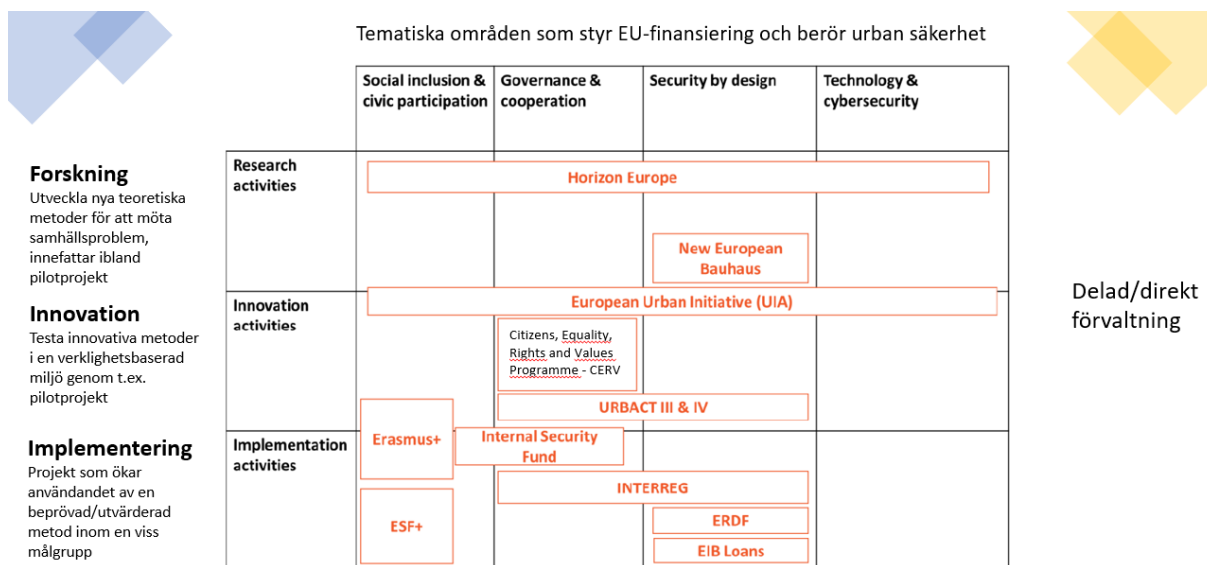
Integration och inkludering är en utmaning vars huvudsakliga ansvar för åtgärder ligger på medlemsstaterna. EU har emellertid ett intresse att stötta och samordna integration som en gemensam utmaning. EU-kommissionen publicerade [en handlingsplan för integration och inkludering](#)

[2021-2027](#). Handlingsplanen omfattar både migranter och EU-medborgare med invandrarbakgrund, där den tidigare handlingsplanen enbart omfattade tredjelandsmedborgare.

Handlingsplanen betonar att integration och inkludering är en dubbelriktad process. Detta innebär att ansvaret för lyckad integration ligger både på individen och samhället. Migranter och EU-medborgare med invandrarbakgrund ska erbjudas hjälp att integrera och i gengäld aktivt engagera sig i processen. Handlingsplanen har samma fyra fokus områden som 2016-års handlingsplan; utbildning, sysselsättning, hälsa och boende.

Inför utformandet av den nya handlingsplanen utlyste EU-kommissionen ett öppet samråd (EU 19-2020) som Göteborg valde att inte delta i. EU-kommissionen har även publicerat en så kallad [verktyglåda för att guida användandet av sammanhållningsfonderna under programperioden 2021-2027](#) med det specifika syftet att främja integrationen av migranter. GEO lyfte denna verktyglåda i sitt nyhetsbrev i juni 2022. GEO har genom det informella sociala EU-nätverket av planeringsledare för internationella frågor identifierat en vilja från Göteborg att lära sig mer om EU:s integrationsarbete och tillgängliga verktyg.

I december 2022 arrangerade GEO ett digitalt studiebesök med syfte att fördjupa stadens förståelse för hur det lokala arbetet med anti-radikalisering och bekämpandet av organiserad brottslighet hänger ihop med EU:s arbete på området. Under besöket talade handläggare från EU-kommissionens avdelning för anti-radikalisering och bekämpandet av organiserad brottslighet, samt Brysselkontoret som presenterade finansieringsmöjligheter för lokala insatser. Flera intressanta initiativ för Göteborg diskuterades under mötet, bland annat EU initiativet Cities against Radicalisation and Terrorism (GEO har vidareförmedlat denna möjlighet till SLK) samt stadens medverkande i RAN-nätverket.

(Uppdaterad januari 2023)

2.2.3 Flyktingmottagandet från kriget i Ukraina

Kriget i Ukraina har och fortsätter att påverka EU-politiken på ett flertal områden. Ett av de mer uppmärksammade har varit hur EU och dess medlemsländer ska hantera flyktingarna. I början av juni rapporterade Frontex att [omkring 7 miljoner flyktingar från Ukraina](#) nu befinner sig i EU. Av dessa 7 miljoner är 5.3 miljoner av dem ukrainska medborgare.

Den andra mars förslög EU-kommissionen att [direktivet om tillfälligt skydd](#) skulle aktiveras för att erbjuda snabb och effektiv hjälp till människor som flyr från kriget i Ukraina. Direktivet om tillfälligt skydd har tagits fram för att ge omedelbart skydd åt människor i nöd och för att undvika att medlemsstaternas asylsystem överbelastas. De som flyr kriget får tillfälligt skydd i EU.

Den 28 mars presenterade EU-kommissionen [en tio stegs plan](#) för hur EU kan samordna flyktningmottagandet. En av punkterna i planen var att skapa en online plattform för att samordna relevant information för de som flyr kriget i Ukraina. Plattformen som skapades heter [EU:s solidaritet med Ukraina](#). Hit kan individer som flytt vända sig för att få tillgång till relevant information. På hemsidan finns även ett direktnummer till en hjälplinje. Information finns att få på alla EU:s officiella språk, ukrainska och ryska. Utöver denna sida har EU skapat andra plattformar för att stötta integrationen av ukrainska flyktingar, så som denna hemsida för [forskare som flyr Ukraina](#) och [en rekommendation för hur kvalifikationer kan valideras](#).

EU-kommissionen presenterade även [riktlinjer till medlemsländerna för hur de kan integrera personer från Ukraina på arbetsmarknaden](#) och stödjade deras tillgång till utbildning och vuxenutbildning. Riktlinjerna innehåller också flera konkreta exempel på EU-finansierade projekt som stöder integration på arbetsmarknaden.

Genom förändringar i ramverket för sammanhållningspolitiken ökade EU möjligheterna för medlemsstaterna att använda dessa medel i sitt mottagande av flyktingar från Ukraina. Det nya förslaget "[sammanhållningsinsatser för flyktingar i Europa](#)" innebär bland annat att ytterligare omkring 420 miljoner euro av oanvända medel från den förra långtidsbudgeten tillgängliggörs för att omhänderta Ukrainas flyktingar. Både akuta åtgärder (t.ex. etablerande av mottagningscenter, grundläggande materialstöd till flyktingarna som mat, kläder och hygienartiklar) och långsiktiga åtgärder (t.ex. utbildning, social inkludering, sysselsättning etc.) kan stödjas med hjälp av dessa lösgjorda medel. I Bryssel har det gått rykten om att hela långtidsbudgeten kan komma att behöva omförhandlas på grund av de ekonomiska konsekvenserna som kriget genererar.

I och med kriget har även desinformation ökat, något Sverige fått erfara med direkt påverkan. Hemsidan [EUvsDisInfo](#) startades 2015 av den europeiska utrikestjänsten med det specifika syftet att förutse, åtgärda och bemöta rysk propaganda. Med tanke på ämnets relevans anordnade Omvärldsnätverket med GEO en workshop där temat för programmets andra halva fokuserade på myndigheters bemötande av desinformation på EU, nationell, lokal nivå.

I maj 2022 anordnade GEO tillsammans med de andra svenska region- och stadskontoret ett webinarium med fokus på EU:s flyktningsmottagande till följd av kriget i Ukraina och hur det kan komma att påverka Sveriges kommuner och regioner. Med under sändningen var Åsa Webber, chef för Sveriges EU-kommisionär Ylva Johanssons kabinett som ansvarar för EU:s migrationsfrågor.

(Uppdaterad januari 2023)

2.2.4 Europeisk inkludering- och mångfaldshuvudstad

För att främja jämlikarbete i EU, lanserade EU-kommissionen [priset European Capitals of Inclusion and Diversity](#) i november 2021. GEO hade flaggat redan i september 2021 för intressenter i Göteborg om priset special priset för romsk inkludering så arbetet kunde förberedas och organiseras tidigt. GEO blev samordningsansvariga för Göteborgsansökan som skickades in i februari 2022.

Priset uppmärksammar det arbete som kommuner, städer och regioner i EU gör för att främja inkludering och skapa diskrimineringsfria samhällen. Det är en chans för lokal nivå att visa upp initiativ som skapar mer inkluderande platser för invånare.

I maj tilldelades Göteborg två olika priser i två kategorier för sitt inkluderings- och mångfaldsarbete: silverutmärkelse europeisk huvudstad för inkludering och mångfald, samt silver för arbetet med romsk inkludering. Göteborg var den enda staden som fick pris i båda kategorier.

Den oberoende juryn lyfte Göteborgs arbete med:

- våra politiska råd för minoriteter som säkrar minoriteters politiska representation
- Romano Center i Väst
- Samt omfattande planer och strategier som riktar in sig till flera olika grupper, istället för att bara ha en strategi för alla våra minoriteter, vilket synliggör dessa grupper och deras individuella behov.

Priserna delades ut av EU:s jämlikhetskommissionär Helena Dalli och EU-kommissionens vice-ordförande Vera Jorouva vid en prisceremoni i Bryssel. Kommunalråd Nina Miskovsky (M) deltog på länk, medan GEO representerade på plats.

Till följd av vinsten bjöd EU-kommissionen in representant för Göteborg för att tala vid en panel i Europaparlamentet under den europeiska romaveckan. Ämnet var bra arbetssätt och projekt på lokal nivå i EU som ämnar att öka inkluderingen av den romska befolkningen i Europas samhällen. Mariya Voyvodova (S), ledamot i Göteborgs kommunfullmäktige och ledamot i det nationella rådet för den romska minoriteten, representerade staden på plats i Bryssel.

I december 2022 bjöds Göteborg in att tala om sitt inkluderingsarbete under ett möte av [EU-kommissionens expertgrupp på icke-diskriminering, jämlikhet och mångfald](#). Mariya Voyvodova (S) representerade Göteborg under mötet. Mariya fick under mötet bland annat träffa representanter från flera nationella EU Diversity Charters samt kommissionär Schmidt som ledde mötet. Hon fick även kontakt med Bulgariens arbetsmarknadsdepartement som bjöd in henne till ett digitalt möte med statliga, kommunala och regionala tjänstepersoner i Bulgarien för att berätta om Göteborgs jämlikhets- och jämställdhetsarbete samt romsk inkludering.

GEO pratade även med EU-kommissionen om 2023s prisutdelning där vi eventuellt kommer bli inbjudna att delta/dela ut pris.

(Uppdaterad januari 2023)

2 Innovation och digitalisering

I kommissionens meddelande [Att forma EU:s digitala framtid](#) utformas den övergripande strategin för unionens digitaliseringspolitik. I strategin presenteras insatser inom tre grundpelare som kommissionen kommer att fokusera på under de kommande fem åren: 1) teknik som fungerar för människorna, 2) en rättvis och konkurrenskraftig ekonomi och 3) ett öppet, demokratiskt och hållbart samhälle.

3.1 Artificiell intelligens

Den 19 februari 2020 kom EU-kommissionens vitbok ["Om Artificiell Intelligens – En europeisk strategi en EU-strategi för spetskompetens och förtroende"](#) som innehöll förslag till att möjliggöra en tillförlitlig och säker utveckling av AI med respekt för medborgarnas rättigheter. Målet är öka förståelsen av AI och hantera riskerna med användningen av teknologin. Vitbokens syfte är att

presentera politiska tillvägagångssätt för hur EU ska uppnå målen. Vitboken bygger på två huvudsakliga aspekter.

- 1) Det politiska ramverket och redogör för åtgärder som ska samordna insatser på europeisk, nationell och regional/lokal nivå. Syftet med ramverket är att mobilisera resurser för att uppnå ett ekosystem av spetskompetens som kan skapa incitament för att anta lösningar baserad på AI-teknologi. Åtgärder:
 - att i slutet av 2020 anta en ny version av den [samordnande planen för AI](#).
 - att främja etablerandet av test- och excellensmiljöer för AI i Europa.
 - att stötta universitet och institutioner att attrahera forskare och professorer samt erbjuda världsledande mastersprogram för AI.
 - att etablera minst en europeisk digital innovationshubb per medlemsstat med hög specialisering mot AI samt att tillgängliggöra riskkapital för AI-utveckling via den europeiska investeringsfonden.
 - att inrätta ett offentligt-privat partnerskap för AI, data och robotik.
 - att förbereda ett "Adopt AI-programme" som kommer att stötta den offentliga sektorn i upphandling av AI-system.
- 2) Framtida [regelverket för AI](#) i Europa måste följa EU:s regler, grundläggande rättigheter och konsumenträttigheter. Regelverket bör fokusera på hur vi ska minimera riskerna för potentiell skada.

Kommissionen la ett förslag till [AI-akt](#) under våren 2021. Harmoniserade regler för utveckling, utsläppande på marknaden och användning av AI-system i unionen enligt en proportionerlig riskbaserad metod fastställs. Vissa särskilt skadliga AI-metoder är förbjudna eftersom de strider mot unionens värden, medan särskilda begränsningar och skyddsåtgärder föreslås i samband med viss användning av biometrisk fjärridentifieringssystem för brottsbekämpande ändamål. I förslaget fastställs en solid riskmetod för att definiera AI-system med "hög risk", som medför betydande risker för människors hälsa och säkerhet eller grundläggande rättigheter. GEO har under våren haft ett möte med EU-kommissionen för att ställa klagörande frågor. Stockholm tog fram förslag till ändringsförslag, som tyvärr Göteborg inte hann reagera i tid på, så GEO delade Göteborgs synpunkter med ledamöter i ansvarigt utskott separat från Stockholm.

För att stimulera investeringar avsätter EU resurser från programmet [Digitala Europa](#), [Horisont Europa](#). Utöver en generell satsning på AI hos företag och offentliga sektorn vill kommissionen stödja energieffektiv teknologi och infrastruktur för att göra AI mer hållbart ur miljösynpunkt.

För kommuner och regioner kommer AI vara en betydelsefull faktor för att kunna utveckla välfärden. Den 17 december 2019 fick [BRG](#) i uppdrag av Göteborg Stadshus AB att utreda vilken roll Göteborgs stad kan ta i utvecklingen av AI, delvis genom det nationella AI-centret på Lindholmen. En av åtgärderna som föreslogs var att aktivera Göteborgs stad genom ett medlemskap i AI-centret och genom en gemensam samordningsgrupp. Göteborg är nu medlem.

En [europeisk AI-allians](#), som inkluderar företag, konsumentorganisationer, fackföreningar och andra företrädare för det civila samhället är sedan juni 2019 öppet för registrering. AI-alliansen ska samlar erfarenheter, utbyta åsikter och utveckla gemensamma åtgärder för att uppmuntra utvecklingen av AI.

(Uppdaterad januari 2023)

3.2 Datalag och datadelning för innovation och skydd för databaser

[EU-strategin för data](#) utgör ett led i den övergripande europeiska digitala strategin. Det blir många strategier, men hur som helst menar EU-kommissionen i datastrategin att hur tillgången till data organiseras kommer vara avgörande för Europas framtida innovationsförmåga. Eftersom ett litet antal stora teknikföretag för närvarande innehar en stor del av världens data finns det enorma möjligheter för Europa framöver. Snabbt ökande datamängder kommer att genereras under de närmaste åren och lagringen flyttas från molntjänster till gränsheter. EU kan bygga vidare på en stark rättslig ram – när det gäller dataskydd, grundläggande rättigheter, säkerhet och IT-säkerhet, den inre marknaden och en hög grad av sammankoppling inom offentliga tjänster.

Göteborg besvarade [samråd om datalagen och rättsligt skydd för databaser](#) (EU21-2021) och menade att det i nuläget är otydligt vad som gäller för vidareutnyttjande av data och att det saknas öppna gemensamma standarder för utbyte av information. Man menar vidare att standarder bör vara tvingande för dem som levererar lösningar till offentliga myndigheter i EU. Syftet med initiativet är bland annat att myndigheter bör ha rätt att fatta bättre beslut på grundval av insikter från icke-personliga data. Data bör vara allmänt tillgängliga, oavsett om det rör sig om den offentliga sektorn eller privatpersoner, nystartade företag eller storföretag. EU vill att initiativet ska öka möjligheten att utveckla nya produkter och tjänster och att den leder till produktivitetsvinster och ökad resurseffektivitet för företagen samt bättre offentliga tjänster. Det kan till exempel bidra till att utveckla individualiserad behandling för patienter, förbättra rörligheten för pendlare eller bidra till att göra Europa till den första klimatneutrala kontinenten senast 2050.

Förslaget till EU:s [datalag](#) presenteras i februari 2022, som innehåller nya regler om vem som kan använda och få åtkomst till data som genereras i EU inom alla ekonomiska sektorer. Den är den sista pusselbiten i EU-kommissionens datastrategi. Konsumenter och företag ska ges mer kontroll över vad som kan göras med deras data, genom att klargöra vem som kan få åtkomst till data och på vilka villkor. Dataakten ska sörja för att industridata delas, lagras och behandlas med full respekt för EU:s regler. Förslaget innehåller verktyg som ska möjliggöra att offentliga myndigheter får åtkomst till och kan använda data som innehas av den privata sektorn och som är nödvändiga i exceptionella omständigheter, framför allt vid ett allmänt nödläge (t.ex. översvämningar och skogsbränder) eller när de behöver data för att kunna fullgöra en lagstadgad uppgift och de inte finns tillgängliga på annat sätt.

Europaparlamentet har pekat ut ansvarigt utskott, utskottet för industri, forskning och energi (ITRE). Utskotten för den inre marknaden och konsumentskydd (IMCO) och Justitieukskottet (JURI) kommer associeras med delad kompetens över hela förslaget.

Rådet stödde förslagets huvudmål och noterade lägesrapporten från det franska ordförandeskapet i juni 2022. Tjeckiska ordförandeskapet har lagt fram sin första kompromisstext i juli 2022.

Ett [utkast till genomförandeförordning](#) om tillgång till öppna data publicerades i maj 2022, och EU-kommissionen tog emot synpunkter under sommaren. Dessa ska bearbetas in i utkastet och under hösten förväntas rättsakten publiceras.

(Uppdaterad januari 2023)

3.3 Driftskompatibla digitala offentliga tjänster

Inom den digitala omställningen behövs digitala lösningar i samhället, vilket pandemin drivit på ytterligare. Digitaliseringen av offentlig sektor bidrar till att spara tid, minska kostnaderna, öka insynen och förbättra både kvaliteten på data och tillhandahållandet av de offentliga tjänsterna. EU-kommissionen utreder om europeisk interoperabilitet bör bli obligatoriskt. En EU-standard skulle möjliggöra gränslösa dataflöden och tjänster i den offentliga sektorn. I nuläget är det [en icke-bindande regel](#).

EU-kommissionen har lovat att man ska stärka interoperabiliteten för att säkerställa samordning och gemensamma standarder för säkra och gränslösa dataflöden och tjänster från den offentliga sektorn. Sedan 2010 har den europeiska interoperabilitetsramen fungerat som referens i och utanför unionen. Den har också legat till grund för de flesta nationella interoperabilitetsramarna (NIF) och strategierna. Under våren 2021 genomfördes ett samråd (EU5-2021) som Göteborg besvarade. Göteborg svarade att man vill se ett direktiv, dvs. bindande lag men med utrymme för nationell anpassning, på området och att offentlig administration behöver guidning i hur man kan öka interoperabiliteten. Göteborg menar också att policyn bör förtydliga befintliga och validerade standarder och att policyn kan möjliggöra harmonisering av regleringar i förhållande till lagstiftning som finns på nationell nivå.

Göteborgs Stads påverkansagenda anger att "Det kommunala perspektivet och kommunala behoven ska i högre grad styra regeringens och EU:s fortsatta digitaliseringsarbete. Ett moderniserat och harmoniserat regelverk respektive översyn av lagstiftning krävs. Det sker en nationell uppföljning av kommunernas och regionernas digitalisering med fokus på användarnas behov, för att skapa förutsättningar för bättre kommunal service genom ökad systemintegration mellan kommuner och regioner. Därmed skapas förutsättningar för att etablera mer sammanhållna tjänster samt system som blir mer kostnadseffektiva. På sikt bör den nationella nivån verka för en EU-övergripande driftkompatibilitet." "På sikt" kan bli för sent eftersom EU ser över driftkompatibilitet nu. Ett [förslag](#) presenterades under hösten.

Det europeiska [initiativet för molnbaserade tjänster](#), EU:s [handlingsplan för e-förvaltning](#) och initiativet om en [gemensam digital ingång](#), är alla starkt länkade till driftskompatibiliteten.

(Uppdaterad januari 2023)

3.4 Innovationsagendan

EU:s innovationspolitik är ett viktigt område med betydande EU-investeringar, och kompletterar forskningspolitiken. EU:s forskningsprogram Horisont Europa, har numera en innovationspelare som har både befintliga och nya verktyg för att stödja uppstartsföretag, expanderande företag och små och medelstora företag. Syftet är att främja den djuptekniska innovationen i Europa och förverkliga de möjligheter som den gröna och den digitala omställningen erbjuder, samt hitta lösningar när det gäller behovet av framtida strategiskt oberoende.

Europeiska innovationsrådet (EIC), inrättades 2021 och har en budget på 10 miljarder euro, och syftar till att stödja innovation under hela innovationscykeln, från ett tidigt skede av forskningen till koncepttest, tekniköverföring samt finansiering och expansion av uppstartsföretag och små och medelstora företag.

Europeiska institutet för innovation och teknik (EIT) har utvecklats genom att inrätta nya kunskaps- och innovationsgrupper (KI-grupper), t.ex. inom mobilitet och den kulturella och kreativa sektorn, lägga större tonvikt vid att åtgärda regionala obalanser och verka för att öka entreprenörs- och innovationskapaciteten vid högre utbildningsanstalter.

Genom Horisont Europas initiativ för europeiska innovationsekosystem strävar EU också efter att skapa mer sammankopplade och effektiva innovationsekosystem för att stödja expansion av företag, främja innovation och stimulera samarbete mellan nationella, regionala och lokala innovationsaktörer.

GEO deltog i den skriftliga konsultationen, en workshop och [en konferens](#) ledd av EU-kommissionen under första kvartalet 2020 om innovationsekosystem och skapandet av europeiska system under pelare 3 i Horisont Europa. Första utkastet till [implementeringsstrategin för Horisont Europa](#) publicerades i juni 2020.

I juli 2022, presenterades EU:s nya [innovationsagenda](#). Baserat på agendan, kommer Europa att utveckla nya tekniska lösningar för att ta itu med de mest akuta samhällsutmaningarna samt föra ut dessa lösningar på marknaden. Agendan fastställer 25 åtgärder inom fem flaggskeppsinitiativ:

- Finansiering av expanderande företag leder till att institutionella investerare och andra privata investerare i Europa investerar i och drar nytta av expansionen av europeiska djuptekniska uppstarts företag.
- Att möjliggöra innovation med hjälp av "försöksrum" och offentlig upphandling kommer att främja innovation genom förbättrade ramvillkor, inbegripet experimentella regleringsmetoder (t.ex. regulatoriska sandlådor, probväddar, levande laboratorier och offentlig upphandling av innovativa lösningar).
- Att påskynda och stärka innovationen i de europeiska innovationsekosystemen runtom i EU kommer att medföra att regionala knutpunkter för innovation inrättas och hjälpa medlemsländerna och regionerna att avsätta minst 10 miljarder euro till konkreta interregionala innovationsprojekt, bland annat inom djupteknisk innovation avseende centrala EU-prioriteringar. Det kommer också att stödja medlemsländerna när det gäller att främja innovation i alla regioner genom integrerad användning av sammanhållningspolitiken och Horisont Europa-instrumenten.
- Att främja, locka till sig och behålla djupteknisk kompetens kommer att säkerställa utvecklingen och flödet av viktig djupteknisk kompetens i och till EU genom en rad initiativ, bland annat ett innovationsprogram för uppstarts företag och expanderande företag, en EU-kompetensreserv för att hjälpa uppstarts företag och innovativa företag att hitta kompetens utanför EU, ett program för kvinnligt företagande och kvinnligt ledarskap samt ett banbrytande initiativ rörande aktieoptioner för anställda i uppstarts företag.
- Förbättrade instrument för beslutsfattande kommer att vara avgörande för utveckling och användning av robusta, jämförbara dataset och gemensamma definitioner (uppstarts företag, expanderande företag) som kan ligga till grund för politik på alla nivåer i EU, och för bättre politisk samordning på europeisk nivå genom Europeiska innovationsrådets forum.

För Göteborgs aktörer är det viktigt att delta i europeiska initiativ, inte alltid för tillskottet av medel, utan för att vara med i det europeiska innovationssystemet, lära av andra, och synliggöras bland de ledande innovationsaktörerna i Europa.

(Uppdaterat januari 2023)